

MEĐUNARODNA MISIJA ZA POSMATRANJE IZBORA **Republika Srbija – Vanredni parlamentarni izbori, 25. oktobar 2026. godine**

PRELIMINARNI NALAZI I ZAKLJUČCI

PRELIMINARNI ZAKLJUČCI

Vanredni parlamentarne izbore održane 25. oktobra obeležilo je aktivno učešće građana uz visoku izlaznost birača i oštru konkurenciju između dva glavna takmaca, ali su protekli u atmosferi duboke polarizacije, pri čemu je jednakost mogućnosti u izbornoj kampanji bila ozbiljno narušena. Ukorenjene prednosti koje je uživala vladajuća stranka, uključujući zloupotrebu državnih resursa, zajedno sa zastrašivanjem i pritiscima na birače, kandidate i civilno društvo, kao i ometanjem aktivnosti u okviru kampanje, dodatno su narušili izborni ambijent. Pripreme za izbore sprovedene su efikasno, a registracija izbornih lista bila je inkluzivna, iako je i dalje postojala zabrinutost u pogledu nepristrasnosti organa koji sprovode izbore, posebno na nižim nivoima. Nedavne izmene zakonodavstva rešile su nekoliko dugogodišnjih nedostataka, dok su pojedine prioritetne preporuke ostale neispunjene. Široko rasprostranjeno nepoverenje u integritet biračkog spiska je opstalo, što je dodatno pogoršano nedovoljno jasnim javnim objašnjenjima organa vlasti u vezi sa uočenim nepravilnostima. Izražena naklonjenost u medijskom izveštavanju koje je posmatrano u korist vladajuće stranke, u kombinaciji sa onlajn okruženjem koje su obeležili zapaljiva retorika i manipulacija informacijama, ometala je mogućnost birača da dobiju nepristrasne i pouzdane informacije. Izborni dan obeležilo je veliko učešće birača, a Međunarodna misija za posmatranje izbora (MMPI) pozitivno je ocenila sve faze procesa na izborni dan na velikoj većini posmatranih biračkih mesta. Ipak, prijavljeni incidenti fizičkog nasilja izazvali su ozbiljnu zabrinutost, a zabeleženi su i pojedini proceduralni nedostaci.

Sveukupno gledano, pravni okvir pruža poboljšani osnov za sprovođenje demokratskih izbora. Obimnim izmenama i dopunama usvojenim 2025. i 2026. godine ispunjeno je nekoliko preporuka ODIHR-a, neke samo delimično, iako su u zakonodavnom procesu nedostajale suštinske konsultacije i izmene nisu uživale širok politički konsenzus. Osim toga, kasno usvajanje određenih odredbi uticalo je na pravnu sigurnost i njihovu delotvornu primenu, dok će se druge primenjivati tek nakon ovih izbora. Značajne preporuke ODIHR-a i Venecijanske komisije Saveta Evrope, uključujući i one prioritetne, ostale su neispunjene, i to u pogledu sprečavanja zloupotrebe državnih resursa, zastrašivanja i pritisaka na birače, odvrćajućih sankcija za povrede izborne kampanje i finansiranja kampanje, bezbednosti novinara, delotvornog nadzora medijskog regulatornog tela i preostalih ograničenja biračkog prava..

Organi za sprovođenje izbora na centralnom i lokalnom nivou efikasno su upravljali pripremom izbora, pri čemu je Republička izborna komisija (RIK) uglavnom radila transparentno i u okviru zakonskih rokova. Međutim, uticaj političke pripadnosti članova RIK-a na njene rasprave i odluke o spornim pitanjima izazvao je zabrinutost u pogledu doslednosti i nepristrasnosti njenog odlučivanja. Na lokalnom nivou, posmatračka misija ODIHR-a izvestila je o različitim nivoima transparentnosti i saradnje sa posmatračima, kao i o rasprostranjenom nepoverenju u nepristrasnost lokalnih izbornih komisija (LIK) usled njihovog sastava. U odsustvu jasnih i objektivnih kriterijuma za određivanje lokacija biračkih mesta i vremena glasanja, organizacija glasanja u inostranstvu izazvala je zabrinutost u pogledu transparentnosti odlučivanja i nesrazmernosti u poteškoćama sa kojima su se suočili birači u pojedinim zemljama. Uprkos koracima ka poboljšanju pristupačnosti, prepreke za samostalno i ravnopravno učešće birača sa invaliditetom su opstale.

Upis birača je pasivan, sa oko 6,5 miliona birača upisanih u Jedinstveni birački spisak (JBS). Dugogodišnja zabrinutost u pogledu njegove tačnosti i integriteta je i dalje prisutna, uključujući navode o fiktivnim upisima, preminulim biračima i netačnim adresama, što zahteva dalju proveru od strane nadležnih državnih institucija. Organi vlasti nisu pružili suštinska javna objašnjenja za prijavljena

odstupanja, uključujući usaglašenost sa ukupnim brojem stanovnika od približno 6,6 miliona prema popisu iz 2022. godine, niti su razjasnili da li se utvrđeni nedostaci sistematski otklanjaju, čime je široko rasprostranjeno nepoverenje javnosti ostalo neotklonjeno. U skladu sa prethodnim međunarodnim preporukama, obrazovana je nova Komisija za reviziju biračkog spiska, u čijem su sastavu i predstavnici civilnog društva. Međutim, neblagovremen i ograničen pristup relevantnim podacima otežali su njenu mogućnost da sprovede sveobuhvatnu reviziju i proceni tačnost biračkog spiska pre izbora. Uprkos tome, upis u birački spisak bio je opšte dostupan, pri čemu je biračima pružen dovoljan uvid radi provere i ispravke svojih podataka, a mere uvedene radi unapređenja transparentnosti olakšale su uvid javnosti u JBS.

Upis kandidata bio je inkluzivan, pri čemu su sve 19 podnete liste proglašene, od kojih se jedna naknadno povukla. RIK je efikasno i na uglavnom transparentan način proverila potpise podrške. Nedavne izmene i dopune obuhvatile su prethodnu preporuku ODIHR-a i Venecijanske komisije omogućavajući biračima da podrže više od jedne izborne liste; pojedinačne nezavisne kandidature i dalje nisu dozvoljene, što je u suprotnosti sa obavezama prema OEBS-u. Polovini od 18 proglašenih lista dodeljen je status nacionalne manjine, ali se RIK prvenstveno oslanjala na formalne podatke iz registra političkih stranaka bez adekvatne procene da li su te liste ispunjavale suštinske kriterijume za dobijanje takvog statusa. Ovakav pristup je nosio rizik od narušavanja svrhe odredaba o povlašćenom upisu koje su namenjene olakšavanju autentične zastupljenosti nacionalnih manjina.

Iako je zakonska kvota za zastupljenost polova doprinela zastupljenosti žena u parlamentu, žene su i dalje bile nedovoljno zastupljene u političkom odlučivanju, posebno na izvršnim funkcijama i u rukovodstvu političkih stranaka. Uprkos tome, žene su bile dobro zastupljene u organima za sprovođenje izbora na svim nivoima. Sve proglašene izborne liste ispunile su kvotu od 40 odsto. Ukupno posmatrano, žene su činile 47 odsto svih kandidata, ali je samo jednu listu predvodila žena. Žene su bile vidljive u kampanji kao kandidatkinje, govornice i učesnice na skupovima, iako su učesnici u svojim programima posvetili ograničenu pažnju rodnoj ravnopravnosti i političkom učešću žena. Incidenti nasilja i navodnih pretnji upućenim ženama, uključujući i putem interneta, dodatno su instrumentalizovani u stranačkim prepucavanjima, što je odvratilo pažnju od suštinske rasprave o rodnoj ravnopravnosti.

Kampanja je bila izuzetno polarizovana, uz političku konkurenciju u kojoj su dominirala dva glavna takmaca čije su kampanje izbore prikazivale kao presudne za budućnost zemlje. Optužbe iz kampanje koju je predvodila Srpska napredna stranka (SNS), uključujući i one na internetu, a kojima su studentski pokret i organizacije civilnog društva povezivani sa stranim interesima, produbile su političke podele i umanjile značaj suštinske političke rasprave. Korišćenje državnih resursa za prenošenje poruka u kampanji, uz trenutak objavljivanja i način predstavljanja znatnih finansijskih davanja najavljenih pre i tokom kampanje, učinili su da granica između državnih i stranačkih aktivnosti ne bude najjasnija i narušili jednake mogućnosti u kampanji, što je u suprotnosti sa međunarodnim standardima i obavezama prema OEBS-u. Učesnici na izborima bili su u mogućnosti da aktivno sprovedu kampanju. Međutim, ometanja aktivnosti u kampanji, primeri zastrašivanja i sukoba, nedosledno postupanje policije i brojne tvrdnje o pritisku na zaposlene u javnom sektoru i kupovini glasova izazvali su zabrinutost u pogledu sposobnosti učesnika da slobodno vode kampanju i slobode birača da naprave svoj izbor bez pritiska ili neprimerenog uticaja.

Onlajn kampanja bila je intenzivna, ali je u velikoj meri ostala neregulisana, bez posebnog mehanizma nadzora i uz neodgovarajuće zaštitne mere od manipulacije informacijama, što je oslabilo odgovornost u onlajn okruženju izborne kampanje. Šire onlajn okruženje obeležili su polarizujuća i zapaljiva retorika, uznemiravanje i pretnje, kao i prijavljeni sajber incidenti, koordinisano neautentično delovanje i dezinformacije, uključujući sadržaj generisan veštačkom inteligencijom. Pored toga, organizacije za proveru činjenica utvrdile su da su te dezinformacije i sadržaje generisane veštačkom inteligencijom dodatno širili mediji sa nacionalnom pokrivenošću. Ovi nedostaci, produbljeni nedostatkom

transparentnosti u načinu na koji platforme društvenih medija daju prioritet sadržaju i uvećavaju njegov doseg, povećali su ranjivost internet informativnog okruženja na manipulacije i stvorili rizik od ograničavanja pristupa birača pouzdanim informacijama neophodnim za donošenje utemeljene odluke. Izveštaji o nezakonitom digitalnom nadzoru, uključujući navodnu upotrebu špijunskog softvera Pegasus, ostali su nerešeni, dok je široko rasprostranjeno nepoverenje u organe za sprovođenje zakona i bezbednosne institucije izazvalo zabrinutost u pogledu zaštite privatnosti i drugih osnovnih prava.

Uprkos znatnim izmenama i dopunama zakona kojima je ispunjeno nekoliko ranijih preporuka ODIHR-a i Venecijanske komisije, uključujući uvođenje ograničenja rashoda i regulisanje kampanje trećih lica, okvir za finansiranje kampanje i njegova primena nisu obezbedili adekvatnu transparentnost, delotvoran nadzor i odgovornost. Agencija za sprečavanje korupcije (ASK) pratila je aktivnosti u kampanji, ali je njeno propuštanje da proceni njihove troškove, zajedno sa uglavnom uzdržanim pristupom nadzoru i sprovođenju zakona, ograničilo njenu sposobnost da otkrije i reši potencijalne povrede u vezi sa finansiranjem izborne kampanje. Uprkos skromnom obimu kampanje koju su vodila treća lica, nedostatak upisa i objavljivanja podataka, u kombinaciji sa nedovoljnom upućenošću u nove zahteve i izostankom pravovremenih smernica ASK-a o njihovoj primeni, oslabili su usklađenost i delotvorno sprovođenje.

Sveprisutni politički i ekonomski pritisci ugrozili su uređivačku nezavisnost medija, dok su promene u vlasništvu i distribuciji dodatno ograničile rad i domet analitičkih i kritičkih novinara i emitera. Napadi, pretnje i uznemiravanje novinara, dodatno otežani činjenicom da počinio ostaju nekažnjeni, pravnim i finansijskim pritiscima i neprijateljstvom visokih državnih zvaničnika, doprineli su autocenzuri i ograničili kritičko izveštavanje. Uprkos mogućnostima da učesnici predstave svoje programe, praćenje medija od strane Misije za posmatranje izbora (MPI) ODIHR-a pokazalo je da je izveštavanje o izornoj kampanji obeležila izražena neravnoteža u zastupljenosti i tretmanu. Suprotno svojim zakonskim obavezama i mandatu javnog servisa, RTS je favorizovao listu „Ujedinjena Srbija“, dok je „Studentsku listu“ izdvojio u negativnom kontekstu. Nacionalni privatni emiteri su na sličan način favorizovali „Ujedinjenu Srbiju“, posebno kroz obimnu zastupljenost Aleksandra Vučića, dok su „Studentsku listu“ uglavnom prikazivali negativno, pri čemu je TV Informer bio otvoreno neprijateljski nastrojen. Sveukupno gledano, većina praćenih emitera nije biračima pružila suštinske i nepristrasne informacije neophodne za donošenje utemeljene odluke, što je u suprotnosti sa međunarodnim standardima i obavezama prema OEBS-u. Podele unutar Regulatornog tela za elektronske medije (REM) sprečile su delotvoran nadzor i pravovremeno otklanjanje nepravilnosti, ostavljajući ogromnu većinu prigovora nerešenim pre izbornog dana, u suprotnosti sa međunarodnim standardima i dobrim praksama.

Okvir za rešavanje izbornih sporova predviđa hitne postupke, ali ograničenja u pogledu aktivne legitimacije birača u suprotnosti su sa međunarodnim standardima i obavezama prema OEBS-u i dobrim praksama. RIK je razmatrala prigovore na javnim sednicama i blagovremeno objavljivao svoje odluke, što je unapredilo transparentnost. Međutim, prigovori su povremeno rešavani na formalistički način, bez razmatranja suštinskih navoda. Upravni sud je uglavnom potvrđivao odluke RIK-a, povremeno bez suštinskog ispitivanja navoda iznetih u žalbama, i nije održavao usmene rasprave, što je ograničilo mogućnosti podnosilaca žalbi da predstave svoje argumente i da oni budu adekvatno razmotreni. ASK je odlučivala o prigovorima u vezi sa izbornom kampanjom, ali su kašnjenja, nedovoljno obrazložene pojedine odluke, zajedno sa nedostatkom transparentnosti u postupcima koji se odnose na javne funkcionere, ograničili delotvornost i odgovornost njenih aktivnosti na sprovođenju zakona. Sveukupno posmatrano, rešavanje izbornih sporova nije dosledno obezbedilo delotvorne pravne lekove.

Iako su nedavne izmene i dopune zakona proširile prava domaćih posmatrača izbora, koji su generalno bili u mogućnosti da prate izborni proces bez značajnijih ograničenja, oni su se suočavali sa sve većim neprijateljstvom, pri čemu su visoki politički zvaničnici u više navrata dovodili u pitanje njihovu nezavisnost i optuživali ih da služe stranim interesima. Organizacije civilnog društva su, uprkos tome,

sprovele obimno posmatranje izbora, doprinoseći transparentnosti procesa. Ipak, takva retorika nosila je rizik od narušavanja poverenja javnosti u domaće posmatranje izbora i odvratanja od učešća u nadzoru nad izborima, što nije u skladu sa međunarodnim standardima i obavezama prema OEBS-u.

Izborni dan obeležilo je veliko učešće birača, što odražava posvećenost građana ostvarivanju svojih demokratskih prava. Posmatrači MMPI-a pozitivno su ocenili glasanje na 96 odsto posmatranih biračkih mesta jer su se procedure u celini poštovale. Ipak, prijavljeni incidenti fizičkog nasilja, uključujući i nasilje nad članovima biračkih odbora, domaćim posmatračima i novinarima, izazvali su ozbiljnu zabrinutost. Posmatrači MMPI-a su uočili statistički značajan broj slučajeva grupnog ili porodičnog glasanja, nedovoljne zaštitne mere za tajnost glasanja, kao i znake pritiska ili zastrašivanja izvan pojedinih biračkih mesta. Žene su činile 49 odsto članova biračkih odbora na posmatranim biračkim mestima. Nažalost, samostalan pristup biračima sa telesnim invaliditetom nije bio obezbeđen na 61 odsto posmatranih biračkih mesta. Domaći posmatrači bili su prisutni na skoro polovini posmatranih biračkih mesta, što je doprinelo transparentnosti. MMPI je pozitivno ocenila prebrojavanje glasova i objedinjavanje rezultata na velikoj većini posmatranih biračkih mesta i LIK-ova, uz napomenu da su uočeni pojedini proceduralni nedostaci tokom brojanja, uključujući i one koji utiču na transparentnost, kao i određena neslaganja u zapisnicima o rezultatima tokom obrade i sumiranja.

PRELIMINARNI NALAZI

KONTEKST

Vanredni parlamentarni izbori 25. oktobra održani su u uslovima produbljene političke i društvene polarizacije, rastuće zabrinutosti u pogledu ostvarivanja osnovnih sloboda, uključujući slobodu mirnog okupljanja, poštovanja vladavine prava, nezavisnosti medija i smanjenja prostora za delovanje civilnog društva.¹ Polarizovano okruženje sve je više uticalo na funkcionisanje javnih institucija. Odlazeću vladu, izabranu 2023. godine, predvodila je Srpska napredna stranka (SNS), koja od 2012. godine vlada u koaliciji sa Socijalističkom partijom Srbije (SPS).²

Nakon pogibije 16 osoba usled pada nadstrešnice na nedavno renoviranoj železničkoj stanici u Novom Sadu u novembru 2024. godine, širom zemlje proširili su se protesti predvođeni studentima, čiji su zahtevi bili transparentnost i odgovornost, uz navode o korupciji. U uslovima kontinuiranih protesta i nasilnih incidenata, koji su doveli do blokada univerziteta, predsednik Vlade Miloš Vučević podneo je ostavku u januaru 2025. godine.³ U maju 2025. godine, studentski pokret, uz podršku pojedinih opozicionih parlamentarnih stranaka, zatražio je vanredne izbore i najavio nameru da na njima učestvuje.

¹ Videti dopise specijalnih izveštača UN-a za [akademske slobode](#), [branitelje ljudski prava i nezavisnost pravosuđa](#), kao i Visokog komesara UN-a za ljudska prava iz 2026. godine, u kojima se [izražava zabrinutost](#) zbog smanjenja prostora za delovanje civilnog društva u Srbiji. Videti takođe i dopis pet specijalnih izvestilaca UN-a iz 2025. godine u vezi sa upotrebom špijunskog softvera protiv novinara i [policijskim pretresom](#) organizacija za posmatranje izbora (domaćih posmatrača). Vidi takođe govor Majkla O'Flahertija (Michael O'Flaherty), komesara Saveta Evrope za ljudska prava, na temu „Osnovne slobode pod pritiskom: ljudska prava i odgovornost u Srbiji” (17. septembar 2026. godine), kao i [Rezoluciju PSSE 2659 \(2026\)](#) i [Izveštaj](#) o funkcionisanju demokratskih institucija u Srbiji.

² Iako je pravno moguća, česta organizacija izbora u kratkim vremenskim intervalima narušava funkcionisanje demokratskih institucija, uključujući parlament i nezavisne državne institucije, i otežava punu primenu zakona i kontrolu izvršne vlasti, bez obzira na to koje su političke snage na vlasti. Vidi Rezoluciju PSSE 2659 (2026) o Funkcionisanju demokratskih institucija u Srbiji.

³ U svojoj [ostavci](#) od 28. januara 2025. godine, predsednik Vlade se pozvao na napade na studente u Novom Sadu i potrebu da se smanje tenzije. Tokom demonstracija 15. marta 2025. godine, masovna panika izazvala je povrede i podstakla tvrdnje o upotrebi zvučnog oružja, što je [Vlada demantovala](#). Na demonstracijama, opisanim kao najvećim u istoriji Srbije, vlasti su procenile odziv na 107.000 ljudi, dok je nezavisni Arhiv javnih skupova procenio broj prisutnih na između 275.000 i 325.000. U aprilu 2025. godine, specijalni izveštači UN-a [izrazili su zabrinutost](#) zbog mogućnosti da je upotrebljeno akustično oružje i ukazali na šira ograničenja slobode mirnog okupljanja.

Predsednik Aleksandar Vučić je 9. septembra raspustio Narodnu skupštinu i raspisao vanredne parlamentarne izbore za 25. oktobar.⁴ Od 2007. godine, šest od osam parlamentarnih izbora održano je više od godinu dana pre isteka mandata.⁵ Ovoj odluci prethodili su meseci javnih izjava koje su nagoveštavale izvesnost izbora, što je dovelo do pojačane političke aktivnosti nekoliko potonjih učesnika na izborima, uključujući i široko medijski popraćenu turneju predsednika po zemlji. Dana 27. septembra, 19 dana po početku kampanje, Aleksandar Vučić je podneo ostavku na funkciju predsednika Republike kako bi kandidovao na parlamentarnim izborima.⁶ Predsednica Narodne skupštine Ana Brnabić preuzela je dužnost vršioca dužnosti predsednika Republike.

Srbija je država kandidat za članstvo u EU od 2012. godine; međutim, nije bilo formalnog napretka u pristupnim pregovorima od 2021. godine, usled zabrinutosti EU u pogledu vladavine prava, slobode medija i niske usklađenosti Srbije sa spoljnom i bezbednosnom politikom EU.⁷

Iako je zakonska kvota za manje zastupljeni pol doprinela zastupljenosti žena u parlamentu, žene su i dalje nedovoljno zastupljene u procesu donošenja političkih odluka, posebno na izvršnim funkcijama i rukovodećim položajima u političkim strankama. Žene su zauzimale 37,6 odsto poslaničkih mesta u odlazećem sazivu parlamenta i 9 od 31 ministarske pozicije. Njihova kontinuirana nedovoljna zastupljenost na mestima odlučivanja, zajedno sa ograničenim merama za unapređenje njihove političke vidljivosti i uticaja, ukazuje na nedovoljne napore organa vlasti i političkih stranaka da unaprede aktivno učešće žena u političkom životu. Suspenzija Zakona o rodnoj ravnopravnosti iz 2021. godine, sprovedena 2024. godine, oslabila je korake ka daljoj zaštiti rodne ravnopravnosti u svim sektorima, uključujući i politiku u suprotnosti sa međunarodnim standardima.⁸ Prethodne preporuke ODIHR-a u vezi sa ovim pitanjem uglavnom su ostale neispunjene.

PRAVNI OKVIR O IZBORNI SISTEM

Parlamentarni izbori primarno su regulisani, između ostalog, Zakonom o izboru narodnih poslanika (ZINP) i Zakonom o jedinstvenom biračkom spisku (ZJBS), dopunjenim uputstvima i odlukama Republičke izborne komisije (RIK). Izborni pravni okvir pretrpeo je obimne izmene i dopune 2025. i 2026. godine, uključujući izmene nekoliko ključnih zakona neposredno pred izbore.⁹ Organi vlasti su

⁴ Predsednik je izjavio da su politička previranja nametnula potrebu da građani odrede budući put Srbije. [Sažetak predloga Vlade](#) objavljen je 7. septembra. Mediji [su preneli](#) izjavu predsednika Vučića. Dana 7. septembra, sahrana Ratka Mladića, koji je pred Međunarodnim krivičnim tribunalom za bivšu Jugoslaviju osuđen za ratne zločine, zločine protiv čovečnosti i genocid, održana je u Beogradu uz vojne počasti i uz prisustvo visokih državnih zvaničnika, uključujući ministre, što je izazvalo oštre kritike dela opozicije i međunarodne zajednice.

⁵ Vidi Rezoluciju PS SE 2659 (2026) o funkcionisanju demokratskih institucija u Srbiji, u kojoj se navodi da „iako je pravno moguće, često organizovanje izbora u kratkim vremenskim razmacima remeti funkcionisanje demokratskih institucija, uključujući parlament i nezavisne državne institucije, i otežava punu primenu zakona i kontrolu izvršne vlasti, bez obzira na to koje su političke snage na vlasti”.

⁶ Drugi mandat predsednika trebalo je da istekne 31. maja 2027. godine. Ustav ograničava mandat predsednika na najviše dva mandata.

⁷ Videti [medijske izveštaje](#) o odluci Evropskog saveta i saopštenje za javnost Evropskog parlamenta o izveštaju usvojenom sa 468 glasova „za” i 116 „protiv” od 8. jula 2026. godine, u kome se ukazuje na „nazadovanje demokratije, oslabljenu vladavinu prava, nesprovođenje ključnih reformi i izostanak usaglašenosti sa spoljnom politikom EU”.

⁸ Član 3. [CEDAW-a](#) (Konvencije o ukidanju svih oblika diskriminacije žena) utvrđuje da „države članice preduzimaju u svim oblastima [...] sve odgovarajuće mere, uključujući i zakonodavstvo, kako bi osigurale puni razvoj i napredak žena, s ciljem da im se garantuje ostvarivanje i uživanje ljudskih prava i osnovnih sloboda”. Vidi takođe članove 2, 5, 4, 6. i 12. [Konvencije Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici](#) (Istanbulska konvencija), kao i [Preporuku CM/Rec\(2003\)3](#) Komiteta ministara Saveta Evrope država članicama o ravnomernom učešću žena i muškaraca u političkom i javnom odlučivanju.

⁹ Suštinske izmene i dopune ZJBS-a izvršene su 2025. godine, ZINP-a i drugog izbornog zakonodavstva u maju 2026. godine, Zakona o finansiranju političkih aktivnosti (ZFPA) u julu 2026. godine, a Zakona o sprečavanju korupcije (ZSK) 31. avgusta 2026. godine. ODIHR je [pravna mišljenja](#) o nekoliko nacрта izmena i dopuna. Medijsko zakonodavstvo je takođe izmenjeno 2023. i 2025. godine.

naveli da su izmene i dopune zakona imale za cilj ispunjavanje prethodnih preporuka ODIHR-a. Iako su organizovane javne rasprave, u zakonodavnom procesu su izostale suštinske i inkluzivne konsultacije usled neadekvatnih mehanizama za povratne informacije i ograničene parlamentarne rasprave. Izmenama je takođe nedostajao širok politički konsenzus.¹⁰

Pravni okvir pruža solidnu osnovu za sprovođenje demokratskih izbora. Pozitivno je to što su nedavne izmene i dopune zakona obuhvatile nekoliko prethodnih preporuka ODIHR-a. Izmenama i dopunama zakona uvedeni su, između ostalog, mehanizmi za nezavisnu reviziju i mere transparentnosti biračkog spiska, omogućeno je biračima da podrže više od jedne izborne liste, a učesnicima na izborima da otklone nedostatke u dokumentaciji o kandidaturi, utvrđeni su rokovi za odlučivanje Ustavnog suda po izbornim prigovorima, ukinuti su određeni zahtevi u pogledu izbornog jemstva, uvedena su ograničenja rashoda u kampanji i dodatne zaštitne mere protiv zloupotrebe javnih funkcija, povećana je nadzorna nadležnost Agencije za sprečavanje korupcije (ASK) i uvedene su dodatne garancije za pristup javnim prostorijama radi sprovođenja kampanje pod jednakim uslovima. Međutim, neblagovremeno usvajanje pojedinih izmena i dopuna zakona uticalo je na to kako zainteresovane strane razumeju nove zahteve, kao i na pravnu sigurnost i njihovu delotvornu primenu. Neke druge odredbe postaće primenjive tek nakon ovih izbora.¹¹ Pojedine izborne odredbe zahtevaju dodatna pojašnjenja kako bi se obezbedila njihova dosledna tumačenja i primena.¹²

Brojne prethodne preporuke ODIHR-a i Venecijanske komisije, uključujući i one prioritetne, ostale su neispunjene. One obuhvataju preporuke koje se odnose na sprečavanje zastrašivanja i pritisaka na birače, zloupotrebu državnih resursa i njen proaktivni nadzor, odvratajuće sankcije za povrede pravila kampanje i finansiranja kampanje, obezbeđivanje bezbednosti novinara i delotvoran nadzor od strane medijskog regulatora, sastav organa za sprovođenje izbora, kao i ukidanje preostalih ograničenja biračkog prava.

Narodnu skupštinu čini 250 narodnih poslanika koji se biraju na četvorogodišnji mandat po proporcionalnom izbornom sistemu sa zatvorenim izbornim listama u jednoj jedinstvenoj izbornoj jedinici na nivou cele zemlje. Mandati se raspodeljuju između izbornih lista koje su osvojile najmanje 3 odsto glasova birača koji su glasali, dok su liste koje predstavljaju nacionalne manjine izuzete od izbornog cenzusa.

¹⁰ Javne rasprave o izmenama i dopunama ZINP-a, ZFPA-a i ZSK-a održana su u Kragujevcu, Nišu, Novom Sadu i Beogradu u maju, junu i avgustu 2026. godine. Nacrti su prosleđeni bivšim članovima Radne grupe za unapređenje izbornog procesa, koja nije radila od početka 2025. godine. Iako su organi vlasti naveli da su zainteresovane strane mogle da podnesu primedbe, nekoliko sagovornika posmatračke misije ODIHR-a izvestilo je o nedovoljnom vremenu za pregled nacrti i davanje suštinskih predloga, ograničenim mogućnostima uticanja na predložene izmene i nedovoljnim povratnim informacijama o njihovim predlozima. Rasprave na skupštinskim odborima bile su ograničene, a sve amandmane podneo je pojedinačni poslanik vladajuće stranke i usvojeni su bez šire podrške opozicije. [Revidirana interpretativna deklaracija Venecijanske komisije](#) iz 2024. godine predviđa da su izmene dopune izbornog zakonodavstva unutar jedne godine pre izbora dozvoljene ukoliko su u skladu sa međunarodnim izbornim standardima i zasnovane „na konsenzusu između vlasti i opozicije i na širokim javnim konsultacijama”.

¹¹ Odredbe o obaveznoj obuci i sertifikaciji postaće u potpunosti primenjive tek 2028. godine, a odgovarajuća uputstva RIK-a, čije je donošenje bilo predviđeno u roku od tri meseca od usvajanja izmena i dopuna, još nisu doneta. Kasno uvođenje pravila o kampanji koju vode treća lica ograničilo je vreme na raspolaganju akterima da razumeju nove zahteve i usklade se sa njima. ASK je izvestila o nedoumicama među relevantnim akterima u pogledu obima revidirane definicije javnih funkcionera. Tumačenje revidiranih kriterijuma za sticanje statusa liste nacionalne manjine ostalo je sporno tokom izbornog procesa.

¹² Na primer, odredbe koje uređuju glasanje u inostranstvu ne sadrže dovoljan nivo detalja. Pravni okvir koji se odnosi na zloupotrebu javne funkcije i resursa ne uređuje na adekvatan način institucionalnu komunikaciju i važna obaveštenja organa vlasti koja mogu doneti posrednu izbornu prednost. Pored toga, osnovi na kojima Agencija za sprečavanje korupcije (ASK) pokreće postupak protiv javnih funkcionera nisu dovoljno precizno definisani, što potencijalno može dovesti do neujednačene primene. Zakon takođe ne propisuje rok u kom je ASK dužna da pokrene prekršajni postupak nakon utvrđene povrede zakona.

ORGANI ZA SPROVOĐENJE IZBORA

Izbore je sprovodila RIK, 166 lokalnih izbornih komisija (LIK) i 8. 392 biračkih odbora (BO), koji su delovali u stalnom i proširenom sastavu.¹³ Sastav RIK-a odražava zastupljenost u parlamentu, uz dodatne članove koje imenuju podnosioci izbornih lista.¹⁴ Unutar Službe Narodne skupštine obrazovana je posebna jedinica za pružanje podrške RIK-u, čime je delimično ispunjena prethodna preporuka ODIHR-a i Venecijanske komisije.¹⁵

RIK je efikasno sprovodila pripreme za izbore, ispoštovala sve zakonske rokove i uglavnom radila transparentno, uz sednice otvorene za posmatrače i medije, čiji je prenos emitovan uživo, a odluke blagovremeno objavljivane.¹⁶ Međutim, uticaj političke pripadnosti članova RIK-a na njihove stavove i glasanje bio je posebno izražen tokom rasprava i odlučivanja o spornim pitanjima, što je izazvalo zabrinutost u pogledu doslednosti i nepristrasnosti u odlučivanju RIK-a.¹⁷ U više navrata, članovi koje je predložila opozicija nisu bili u mogućnosti da uvrste ili izmene tačke dnevnog reda, dok je MPI ODIHR-a uočila da su odluke gotovo uvek usvajane bez prihvatanja njihovih primedbi ili alternativnih predloga (Videti odeljak *Rešavanje izbornih sporova*).¹⁸

Lokalne izborne komisije (LIK) uglavnom su efikasno upravljale tehničkim priprema i objavljivale većinu odluka na internetu. Međutim, dugoročni posmatrači MPI ODIHR-a (ODIHR EOM) izvestili su o različitim nivoima transparentnosti i saradnje sa domaćim i međunarodnim posmatračima, kao i o široko rasprostranjenom nedostatku poverenja sagovornika u nepristrasnost LIK, pri čemu su kao razloge navodili dominaciju predstavnika vladajuće koalicije i zaposlenih u lokalnim organima vlasti u njihovom sastavu.¹⁹ U skladu sa prethodnom preporukom ODIHR-a, RIK je prikupila i objavila podatke o sastavu LIK-ova razvrstane po polu, koji su pokazali da žene čine oko 44 odsto stalnih članova i njihovih zamenika.

Imenovanje biračkih odbora završeno je do 14. oktobra. RIK je uvela obaveznu raspodelu mesta u stalnom sastavu biračkih odbora predstavnicima parlamentarnih stranaka, što su niži izborni organi i drugi akteri ocenili kao pravično i korisno.²⁰ Podaci MPI ODIHR-a ukazuju na to da su pojedine manje

¹³ Od 8.332 biračka mesta, 8.210 je otvoreno u zemlji, uključujući 29 u kazneno-popravnim ustanovama i 93 u 37 država radi omogućavanja glasanja u inostranstvu. RIK je 5. oktobra donela odluku da birači sa prebivalištem na Kosovu* mogu glasati na biračkim mestima u susednim opštinama Vranje, Kuršumlja, Raška i Tutin. *Sve reference na Kosovo, bilo da se odnose na teritoriju, institucije ili stanovništvo, treba razumeti u skladu sa [Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1244/99](#). Birački odbori se obrazuju samo za period sprovođenja izbora.

¹⁴ Stalni sastav RIK-a čine predsednik i 16 članova, među kojima je 8 žena. Za ove izbore, podnosioci izbornih lista imenovali su 18 dodatnih članova, uključujući 5 žena, u njen prošireni sastav. Svi članovi imaju zamenike.

¹⁵ Jedinica je obrazovana nakon izmena i dopuna Pravilnika o unutrašnjem uređenju i sistematizaciji radnih mesta u Službi Narodne skupštine u decembru 2024. godine. Između februara i septembra 2026. godine, u ovu jedinicu je zaposleno ili raspoređeno 19 službenika.

¹⁶ Nakon raspisivanja izbora, RIK je održala 29 sednica; materijali za sednice su generalno unapred dostavljani članovima RIK-a i akreditovanim posmatračima.

¹⁷ Smernica II.3. [Kodeksa dobre prakse u izbornim stvarima Venecijanske komisije iz 2002. godine](#) predviđa da „nepristrasno telo mora biti zaduženo za primenu izbornog prava”. Pojedini članovi RIK-a izvestili su da nisu uvek imali blagovremen pristup dokumentaciji, osoblju i prostorijama neophodnim za njihov rad. a

¹⁸ Takve odluke obuhvatale su, između ostalog, određivanje biračkih mesta u inostranstvu, vreme glasanja na biračkim mestima u inostranstvu i odbijanje izmenjenih uputstava za glasanje van biračkog mesta.

¹⁹ Stalni sastav LIK-ova, koji broji od 7 do 13 članova u zavisnosti od broja birača u odgovarajućoj jedinici lokalne samouprave, proporcionalno odražava političku zastupljenost u lokalnim skupštinama. Od raspisivanja izbora, zamenjeno je oko 5 odsto članova LIK-ova i njihovih zamenika.

²⁰ Raspodelu je pripremio Republički zavod za statistiku primenom matematičkih i socioloških metoda, što je, prema navodima RIK-a, po prvi put obuhvatilo i upotrebu veštačke inteligencije.

aktivne liste bez stranačke infrastrukture na nacionalnom nivou uspele da popune oko 60 odsto mesta koja su im dodeljena u biračkim odborima.²¹

Birači, uključujući i one sa privremenim boravkom u inostranstvu, mogli su podneti zahtev za glasanje prema mestu privremenog boravišta do 3. oktobra. Dana 4. oktobra, nakon zahteva birača za glasanje na određenim lokacijama u inostranstvu i predloga Ministarstva spoljnih poslova (MSP), RIK je obrazovala 93 biračka mesta u inostranstvu, od kojih 28 u Republici Srpskoj, Bosna i Hercegovina.²² Uprkos višekratnim zahtevima RIK-a, MSP nije dostavio preliminarne informacije o broju prijavi za glasanje u inostranstvu niti o predloženim lokacijama biračkih mesta, već je svoj predlog podneo samo nekoliko sati pre isteka roka. Ovo je ograničilo mogućnost RIK-a da suštinski razmotri predlog i razmotri alternativna rešenja.²³ RIK je takođe odlučila da biračka mesta u inostranstvu rade po beogradskom vremenu, što predstavlja odstupanje od dosadašnje prakse i nesrazmerno otežava glasanje biračima u pojedinim zemljama.²⁴ Određivanje biračkih mesta u inostranstvu i vremena glasanja osporavali su birači i opozicioni učesnici na izborima, dok su pojedini članovi RIK-a koje je predložila opozicija doveli u pitanje da li je raspored u dovoljnoj meri izašao u susret potrebama birača.²⁵ Odsustvo jasnih i objektivnih kriterijuma za određivanje lokacija biračkih mesta i vremena glasanja dodatno je narušilo transparentnost ovih rešenja i izazvalo zabrinutost pojedinih sagovornika u pogledu nepristrasnosti organizacije glasanja u inostranstvu.²⁶

Uprkos prethodnoj preporuci ODIHR-a, procedure za glasanje van biračkog mesta i dalje ne sadrže odgovarajuće zaštitne mere protiv zloupotrebe, budući da nisu propisani ni pisana saglasnost birača niti ovlašćenje za lica koja podnose zahteve u njihovo ime.²⁷ RIK nije otklonila ove nedostatke jer nije usvojila izmene i dopune uputstava za glasanje van biračkog mesta koje su predložili pojedini njeni članovi, te je zabrinutost u pogledu integriteta glasanja van biračkog mesta time ostala prisutna.

RIK je organizovala niz obuka za izborne službenike, uključujući onlajn kurseve i obuku predavača za članove biračkih odbora. Dugoročni posmatrači MPI ODIHR-a ocenili su obuke kao uglavnom ujednačene i, uz nekoliko izuzetaka, dobro posećene, iako su pojedina pojašnjenja pružena učesnicima bila nepotpuna ili navodi na pogrešan zaključak. RIK je takođe informisala birače putem emitera i društvenih mreža, iako su njeni materijali bili veoma malo zastupljeni na televiziji.²⁸ Uprkos prethodnim preporukama ODIHR-a, materijali nisu na odgovarajući način obradili teme koje se odnose

²¹ Tri najaktivnija učesnika na izborima – „Ujedinjena Srbija”, koalicija okupljena oko SPS-a „Faktor stabilnosti!” i „Studentska lista” – popunili su preko 90 odsto svojih raspoloživih mesta u biračkim odborima.

²² Ovo predstavlja povećanje za 12 biračkih mesta u odnosu na 2023. godinu. Na vanrednim parlamentarnim izborima 2023. godine za glasanje u inostranstvu bilo je upisano 39.270 birača, u poređenju sa 102.147 birača 2026. godine, što je povećanje od približno 160 odsto.

²³ MSP je obavestio da se prilikom predloga za određivanje biračkih mesta u inostranstvu uzima u obzir ne samo broj upisanih birača, već i njihovu geografsku rasprostranjenost, bezbednosne i logističke razloge, kao i raspoloživost kadrova.

²⁴ Ni zakon ni uputstvo RIK-a o određivanju biračkih mesta ne utvrđuju jasne i objektivne kriterijume za određivanje lokacija i vremena glasanja na biračkim mestima u inostranstvu.

²⁵ RIK je odbacila kao neosnovane nekoliko prigovora koje su podneli opozicioni učesnici na izborima i birači u vezi sa određivanjem biračkih mesta u inostranstvu i vremenom glasanja (videti odeljak *Rešavanje izbornih sporova*).

²⁶ Vidi takođe predmet Evropskog suda za ljudska prava iz 2015. godine *Vamoš i drugi protiv Mađarske* (odluka), u kom je Sud utvrdio da „kada država dozvoljava glasanje iz inostranstva, iako to ne predstavlja obavezu prema toj odredbi, ona to mora učiniti na nediskriminatoran način.” Vidi takođe Ažurirani izveštaj Venecijanske komisije o glasanju u inostranstvu iz 2026. godine.

²⁷ Zakon predviđa da glasanje van biračkog mesta mogu zahtevati bolesni, stariji ili invalidni birači, ili druga lica u njihovo ime, do 11.00 časova na dan izbora.

²⁸ RIK je pripremila četiri informativna videa za birače radi distribucije nacionalnim, regionalnim i lokalnim emiterima. Takođe je objavljivala informacije putem svojih kanala na društvenim mrežama, uključujući informacije o proglašenim izbornim listama, postupcima glasanja, glasanju van biračkog mesta i glasačkim listićima na jezicima nacionalnih manjina.

na prava birača, sprečavanje grupnog glasanja ili značaj tajnosti glasanja, čime je ograničena njihova delotvornost u zaštiti ovih osnovnih načela.

RIK je preduzela korake ka unapređenju pristupačnosti za birače sa invaliditetom, tražeći od lokalnih vlasti da procene pristupačnost biračkih mesta i obezbeđujući pojedine materijale za informisanje birača i obuku sa opcijama pristupačnosti, kao što su tumačenje na znakovni jezik, audio-čitači i mogućnost uvećanja teksta za lica sa oštećenjem vida i sluha.²⁹ Ipak, naponi da se obezbedi samostalno i ravnopravno učešće birača sa invaliditetom su ostali nedovoljni, budući da mnoga biračka mesta na dan izbora nisu bila u potpunosti pristupačna (videti odeljak *Izborni dan*).³⁰

UPISIVANJE BIRAČA U BIRAČKI SPISAK

Biračko pravo imaju državljani koji su navršili 18 godina života, osim lica koja su odlukom suda potpuno lišena poslovne sposobnosti ili biračkog prava, što je u suprotnosti sa međunarodnim standardima.³¹ Upis u birački spisak je pasivan, pri čemu se birači sa biračkim pravom automatski upisuju u elektronski Jedinstveni birački spisak (JBS) na osnovu njihovog prebivališta. Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave (MDULS) vodi i kontinuirano ažurira JBS na osnovu podataka koje dostavljaju nadležni organi i sami birači. Na dan izbora, bilo je upisano 6.451.292, uključujući 102.147 birača registrovanih za glasanje u inostranstvu.³²

Sagovornici međunarodne posmatračke misije ukazali su na kontinuirano nepoverenje u tačnost i integritet biračkog spiska, često navodeći protivrečne podatke o ukupnom broju stanovnika od 6.647.003 prema popisu iz 2022. godine, navodne fiktivne upise, podatke o umrlim licima, netačne ili nepostojeće adrese prebivališta, kao i neuobičajeno veliki broj upisanih birača na pojedinim adresama i u nekim opštinama, što se nije moglo objasniti migracijama.³³

Organi vlasti su priznali da JBS sadrži pojedine podatke o umrlim licima i netačne adrese prebivališta. Međutim, MDULS nije pojasnio da li se ove netačnosti sistemski identifikuju i ispravljaju, niti je pružio suštinska objašnjenja za odstupanja zabeležena u javnosti, već je obavestio posmatračku misiju ODIHR-a da te navode smatra politički motivisanim.³⁴ Izostanak suštinskog javnog odgovora organa vlasti na

²⁹ RIK je zatražila od lokalnih vlasti da dostave detaljne informacije o pristupačnosti biračkih mesta, uključujući dostupnost rampi, liftova i platformi za podizanje, rezervisanog parkinga, audio-pomagala i odgovarajuće signalizacije.

³⁰ U stavu 8. [Opšteg komentara br. 11 uz Konvenciju o pravima osoba sa invaliditetom](#) (CRPD) navodi se da: „Države ugovornice moraju stoga priznati i promovisati učešće osoba sa invaliditetom u političkom i javnom životu, ne samo kao pravnu obavezu prema članu 29, već i kao ključnu komponentu društava zasnovanih na jednakosti i ljudskom dostojanstvu.”

³¹ Videti članove 12. i 29. Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom (CRPD) iz 2006. godine. U stavu 48. [Opšteg komentara br. 1 uz CRPD](#) iz 2014. godine navodi se da „sposobnost odlučivanja nekog lica ne može biti opravdanje za bilo kakvo isključenje osoba sa invaliditetom iz ostvarivanja njihovih političkih prava, uključujući biračko pravo [i] pravo da budu birane”.

³² Ova brojka ne obuhvata birače upisane u Glogovcu, Đakovici, Dečanima, Kačaniku, Štimlju i Suvoj Reci na Kosovu*, koji uprkos tome zadržavaju biračko pravo. Do dana izbora, MDULS nije odgovorio na zahtev posmatračke misije ODIHR-a (EOM) za pojašnjenje razloga za njihovo izostavljanje iz prikazanih podataka, kao ni o eventualnim posledicama po njihovu mogućnost ostvarivanja biračkog prava.

³³ Ovu zabrinutost izrazili su mediji, predstavnici LIK-ova, izborni učesnici, civilno društvo i birači u Apatinu, Beogradu (Mladenovac, Sopot, Vračar), Čačku, Malom Zvorniku, Novom Pazaru, Šapcu (Ljubovija, Loznica, Valjevo), Sjenici, Subotici (Mali Idoš, Ada, Odžaci), Zaječaru i Zrenjaninu.

³⁴ Organi vlasti su obavestili MPI ODIHR-a da važeći propisi ne ograničavaju broj lica upisanih na jednoj adresi i da omogućavaju da se određene grupe birača upišu na adresama objekata koji nisu namenjeni za stanovanje. Takođe su ukazali na slučajeve nepotpunih podataka o adresama u Beogradu, uključujući upise bez broja stana ili sa kućnim brojem „0”. Međutim, ostali su pri stavu da bi ispravke takvih podataka trebalo vršiti isključivo po zahtevu samih birača.

zabrinutost u pogledu tačnosti biračkog spiska nimalo nije doprineo otklanjanju kontinuiranog nepoverenja javnosti u proces upisa birača.³⁵

Doprinoseći transparentnosti i inkluzivnosti procesa upisa birača, MDULS i MSP pružili su informacije o procedurama za ažuriranje podataka u biračkom spisku, uključujući i glasanje prema mestu boravišta ili u inostranstvu. U skladu sa Zakonom o Jedinstvenom biračkom spisku, MDULS je objavljivao nedeljne izveštaje o broju birača po opštinama i domaćinstvima, kao i o izmenama u JBS-u, što je omogućilo delotvoran nadzor nad biračkim spiskom. Posmatračka misija ODIHR-a (EOM) uočila je da su birači uglavnom bili upoznati sa procedurama za proveru podataka, podnošenje zahteva za ispravku i proveru dodeljenog biračkog mesta.

Zakon o Jedinstvenom biračkom spisku izmenjen je i dopunjen 2025. godine sa ciljem unapređenja transparentnosti procesa upisa birača i vraćanja poverenja javnosti u integritet JBS-a. Izmenama i dopunama osnovana je Komisija za reviziju biračkog spiska (KRBS), sa mandatom da analizira lične podatke iz JBS-a, kao i iz matičnih knjiga i evidencija o prebivalištu. Komisija je dužna da svoj prvi izveštaj, koji uključuje i preporuke za unapređenje vođenja i tačnosti JBS-a, objavi do 28. oktobra.³⁶ Ipak, pojedine druge preporuke ODIHR-a i Venecijanske komisije koje se odnose na birački spisak i dalje nisu ispunjene.

Organi vlasti nisu obezbedili pravovremen i dovoljno sveobuhvatan pristup podacima neophodnim da Komisija za reviziju biračkog spiska sprovede delotvornu reviziju biračkog spiska i sačini svoj prvi izveštaj. Pristup JBS-u i podacima iz evidencija o državljanstvu, prebivalištu i matičnih knjiga omogućen je fazno i ostao je podložan ograničenjima, što su organi vlasti pravdali potrebom zaštite podataka o ličnosti, uprkos postojanju zakonskih zaštitnih mehanizama. Članovima Komisije je u početku bio omogućen pristup samo pretrazi pojedinačnih evidencija, a ne i celokupnim skupovima podataka, što je ograničilo njihovu mogućnost ukrštanja podataka sa bazama o prebivalištu i državljanstvu. Pored toga, pristup podacima bio je obezbeđen u posebnoj prostoriji, uz tehnička ograničenja koja su onemogućavala automatizovanu analizu.³⁷ Ova ograničenja onemogućila su Komisiju da sprovede sistemsku proveru podataka o upisu birača predviđenu zakonom.

Članovi Komisije koje su predložile opozicione stranke i civilno društvo takođe su izrazili zabrinutost zbog kašnjenja nadležnih ministarstava da odgovore na zahteve za proveru pojedinačnih podataka. Nasuprot tome, članovi Komisije koje je predložila parlamentarna većina ostali su pri stavu da su organi vlasti pružili znatnu institucionalnu i tehničku podršku, te da reviziju treba ograničiti na podatke koji su od pravnog značaja za upis birača. Oni su naglasili da odstupanja utvrđena preliminarnom analizom podataka zahtevaju dodatne provere i da se ne smeju smatrati utvrđenim.³⁸

³⁵ U stavu 19. [Opšteg komentara br. 34 Komiteta UN za ljudska prava uz član 19 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima](#) navodi se da „države ugovornice treba proaktivno da stavljaju na uvid javnosti informacije od javnog interesa koje poseduju organi vlasti. Države ugovornice treba da ulože sve napore kako bi obezbedile jednostavan, brz, delotvoran i praktičan pristup takvim informacijama”.

³⁶ Narodna skupština je imenovala članove Komisije i njihove zamenike 28. januara na mandat od pet godina. Žene su bile znatno manje zastupljene u njenom sastavu, sa samo 3 predstavnice od ukupno 20 članova i zamenika. Na članove Komisije odnosi se obaveza čuvanja poverljivosti u pogledu ličnih podataka birača.

³⁷ Organi vlasti su obavestili MPI ODIHR-a da je Komisiji odobren fazni pristup bazi podataka biračkog spiska počev od 10. marta, sistemu za elektronsku razmenu podataka od 5. maja, a funkcionalnosti za preuzimanje prateće dokumentacije od 6. jula. Takođe su naveli da su dodatni zahtevi članova Komisije zahtevali vreme za tehničku realizaciju i obezbeđivanje sigurnog pristupa.

³⁸ Komisija je do sada uspostavila svoj operativni i metodološki okvir, sprovedla pojedinačne i provere na osnovu uzorka podataka iz JBS-a u 10 jedinica lokalne samouprave, i sprovedla pilot-projekat sveobuhvatne provere biračkog spiska u Sevojnu, uključujući proveru u odnosu na matičnu knjigu umrlih. Dana 9. oktobra počela je da koristi platformu za unakrsnu proveru podataka iz JBS-a sa evidencijama jedinstvenih matičnih brojeva građana, prebivališta i ličnih karata.

PODNOŠENJE I PROGLAŠENJE IZBORNIH LISTA

Svi birači sa biračkim pravom imaju pravo da se kandiduju za narodne poslanike. Izborne liste mogu podneti političke stranke, koalicije političkih stranaka ili grupe od najmanje 10 birača, ali ne i pojedinačni nezavisni kandidati, što je u suprotnosti sa obavezama prema OEBS-u.³⁹ Rok za podnošenje izbornih lista istekao je 4. oktobra, pri čemu je za svaku listu bilo potrebno dostaviti najmanje 10.000 overenih izjava birača o podršci.⁴⁰ Nakon izmena i dopuna zakona iz maja 2026. godine, a u skladu sa prethodnom preporukom ODIHR-a i Venecijanske komisije, birači mogu podržati više od jedne izborne liste. Sagovornici Međunarodne misije za posmatranje izbora (MMPI) izrazili su zabrinutost da bi ove odredbe mogle biti zloupotrebene kako bi se olakšalo proglašenje fiktivnih (kandidatskih) listi, između ostalog i falsifikovanjem potpisa birača.

Za proglašenje izborne liste nacionalne manjine potrebno je 5.000 izjava o podršci. Nedavnim izmenama i dopunama zakona dodatno su definisani kriterijumi za utvrđivanje statusa izborne liste nacionalne manjine i prošireno je pravo na podnošenje takvih lista na grupe građana.⁴¹ Međutim, u procedurama za proglašenje lista zadržane su određene nedoumice.⁴² RIK je dodelio status nacionalne manjine svim listama koje su podnele stranke registrovane kao stranke nacionalnih manjina i odbio je prigovore kojima se osporavalo ispunjavanje uslova za pojedine liste, bez adekvatnog razmatranja iznetih navoda. Oslanjajući se prvenstveno na formalno proglašenje stranke umesto da adekvatno proceni da li su liste ispunile suštinske kriterijume za dobijanje statusa nacionalne manjine, RIK je rizikovao da naruši svrhu odredaba o povlašćenom položaju pri proglašenju, čiji je cilj olakšavanje stvarne zastupljenosti nacionalnih manjina.⁴³

RIK je proveravao podnetu dokumentaciju i izjave birača o podršci uvidom u JBS i donosio odluku o proglašenju izborne liste u roku od 48 časova od trenutka podnošenja. Proverom su utvrđene različite nepravilnosti kod više izbornih lista, uključujući nedovoljan broj izjava o podršci, višestruko davan potpis podrške, kandidate ili potpisnike koji nisu upisani u JBS, kao i nepotpunu dokumentaciju.⁴⁴ U skladu sa izmenama i dopunama zakona iz maja 2026. godine, podnosiocima izbornih lista ostavljen je

³⁹ U stavu 7.5 [Dokumenta iz Kopenhagena OEBS-a iz 1990. godine](#), države ugovornice se obavezuju da će „poštovati pravo građana da se kandiduju za političku ili javnu funkciju, individualno ili kao predstavnici političkih stranaka ili organizacija, bez diskriminacije”.

⁴⁰ Izjave o podršci se mogu overiti u opštinskim upravama, sudovima, kao i kod javnih beležnika. U stavu 130 [Zajedničkog mišljenja](#) o ustavnom i pravnom okviru koji uređuje funkcionisanje demokratskih institucija – izbornom pravu i organima za sprovođenje izbora u Srbiji iz 2022. godine, ODIHR i Venecijanska komisija preporučili su da se političke stranke zastupljene u parlamentu oslobode obaveze prikupljanja potpisa.

⁴¹ Izborne liste nacionalnih manjina mogu podneti stranke ili koalicije sastavljene isključivo od stranaka registrovanih kao stranke nacionalnih manjina. Izmenama i dopunama zakona takođe je vraćena mogućnost konsultovanja odgovarajućeg nacionalnog saveta nacionalne manjine prilikom utvrđivanja statusa izborne liste nacionalne manjine.

⁴² Zakon ne definiše jasno redosled procedura za proglašenje izbornih lista i utvrđivanje njihovog statusa nacionalne manjine. RIK je proglašavala liste pre donošenja odluke o tome da li ispunjavaju uslove za status nacionalne manjine.

⁴³ U stavu 30. [Dokumenta iz Kopenhagena OEBS-a iz 1990. godine](#) navodi se da države ugovornice „iznova potvrđuju da je poštovanje prava pripadnika nacionalnih manjina, kao dela opštepriznatih ljudskih prava, ključni činilac mira, pravde, stabilnosti i demokratije”. U stavu 6.2 [Opšteg komentara br. 23 uz ICCPR](#) navodi se da „pozitivne mere zaštite... takođe mogu biti neophodne radi zaštite identiteta manjine i prava njenih pripadnika”

⁴⁴ Nakon podnetih prigovora, dokumentacija za proglašenje izborne liste „Ćale, ovo je za tebe – Petar Đurić” bila je predmet dodatne provere. Njena izborna lista je poništena 30. septembra nakon što je dodatnih 125 potpisa proglašeno nevažećim, čime je lista ostala bez dovoljnog broja važećih potpisa. Podnosiocu liste ostavljen je rok od 48 časova za dostavljanje nedostajućih potpisa; nakon naknadnog podnošenja 2. oktobra, lista je proglašena. Članovi RIK-a iz redova opozicije izjavili su da je ponovno podnošenje nedostajućih potpisa od strane liste namerno sprovedeno tokom noći kako bi se izbegla dežurna smena u kojoj su bili članovi RIK-a iz opozicije, čime je, kako navode, izbegnuta odgovarajuća provera.

rok od 48 časova za otklanjanje uočenih nedostataka.⁴⁵ Podnosilac izborne liste „Studentska lista” naveo je da su opštinski organi nejednako postupali prilikom overe izjava birača o podršci, što je, prema njihovim navodima, usporilo prikupljanje potpisa.⁴⁶ Provera izjava o podršci koju je sprovodio RIK bila je transparentna i otvorena za medije, posmatrače i predstavnike podnosilaca izbornih lista, dok elektronska provera u odnosu na JBS, koju je vršilo MDULS, nije bila dostupna javnosti. Nedavnim izmenama i dopunama zakona propisano je da je RIK dužan da slučajeve za koje postoji sumnja na zloupotrebu ličnih podataka birača prilikom prikupljanja potpisa prosledi nadležnom tužilaštvu.⁴⁷

Sveukupno posmatrano, proces proglašenja izbornih lista bio je inkluzivan, pri čemu je svih 19 podnetih lista proglašeno, od kojih je jedna naknadno povučena.⁴⁸ Od preostalih 18 izbornih lista, devet su podnele političke stranke, sedam koalicije i dve grupe birača. Polovina lista proglašena je pod uslovima koji važe za nacionalne manjine. Sve proglašene izborne liste ispunile su zahtev da na listi bude najmanje 40 odsto pripadnika manje zastupljenog pola, pri čemu po najmanje dva kandidata među svakih pet uzastopnih kandidata na listi moraju pripadati tom polu. Ukupno posmatrano, 47 odsto svih kandidata čine žene, međutim, samo jednu listu predvodila je žena.

USLOVI ZA SPROVOĐENJE IZBORNE KAMPANJE

Zvanična izborna kampanja započela je 9. septembra i završila se 22. oktobra, bila je dobro vidljiva širom zemlje i na internetu, a učesnici na izborima su bili u mogućnosti da intenzivno sprovode kampanju. Međutim, kampanju su obeležili nejednaki uslovi za učesnike, znatne prednosti funkcionerske kampanje, izuzetno polarizujuća retorika, kao i slučajevi zastrašivanja i pritisaka. Kampanja je bila izrazito polarizovana, pri čemu su političkom konkurencijom dominirala dva glavna takmaca — lista predvođena SNS-om „Aleksandar Vučić – Ujedinjena Srbija” („Ujedinjena Srbija”) i lista „Studentska lista – Studenti pobeđuju” („Studentska lista”).⁴⁹ Nekoliko drugih proglašenih lista sprovelo je ograničene aktivnosti u okviru kampanje. Učesnici na izborima vodili su kampanju putem skupova, manjih okupljanja, terenskog obilaska birača („od vrata do vrata”), bilborda, pozivnih centara, uličnih pultova i na internetu.⁵⁰

Kampanja liste „Ujedinjena Srbija” bila je u velikoj meri personalizovana oko Aleksandra Vučića, pri čemu je njegova promotivna turneja bila izuzetno zastupljena na internetu, a njene poruke dodatno su osnaživali provladini mediji i influenseri. Sa druge strane, „Studentska lista” vodila je kolektivnu kampanju usmerenu na pokret u kojoj pojedinačni kandidati nisu bili u prvom planu, dok se na internetu oslanjala na zvanične naloge na društvenim mrežama i mrežu aktivističkih grupa, studentskih organizacija, stranaka i influensera koji su delovali nezavisno kako bi istakli profesionalnu stručnost kandidata, integritet izbornog procesa i navode o pritisku i zastrašivanju. Lista „Ujedinjena Srbija” stavljala je naglasak na stabilnost, ekonomski razvoj, infrastrukturu i nacionalnu bezbednost, dok se „Studentska lista” fokusirala na institucionalne i demokratske reforme, borbu protiv korupcije i vladavinu

⁴⁵ Još dve izborne liste uspele su da otklone nedostatke u dokumentaciji: „Narodni izbor” i „Bogoljub Karić – Pokret snaga Srbije – BK”; obe su naknadno proglašene.

⁴⁶ Nezavisno od toga, dodatna provera izjava o podršci koju je RIK sprovela za drugu izbornu listu ukazala je na nepravilnosti u postupku overe, od kojih se većina odnosila na opštinske uprave.

⁴⁷ Dana 23. septembra, nakon dodatnih provera sa organima nadležnim za overu izjava o podršci, RIK je poništila oko 4,5 odsto potpisa koje je podnela izborna lista „Bogoljub Karić – Pokret snaga Srbije – BK”, utvrdivši indicije o mogućoj zloupotrebi ličnih podataka birača. Međutim, lista je i dalje imala dovoljan broj važećih potpisa i proglašena je.

⁴⁸ Videti [spisak proglašenih podnosilaca izbornih lista](#) internet prezentaciji RIK-a.

⁴⁹ Lista „Ujedinjena Srbija” uključivala je kandidate iz pet manjih stranaka. „Studentska lista”, koju je podržalo oko 18 opozicionih stranaka i različite organizacije civilnog društva, nije imala kandidate iz redova poslanika prethodnog saziva.

⁵⁰ Dugoročni posmatrači posmatračke misije ODIHR-a nisu zabeležili dokaze o aktivnoj kampanji ili bilbordima Liberalno zelene stranke, koalicije „SNAGA”, liste „Čale, ovo je za tebe – Petar Đurić” i liste „Majka Srbija – Gruda”.

prava. Oba aktera su izbore prikazivala kao presudne za budućnost zemlje, pri čemu ih je studentski pokret predstavljao kao referendum o vlasti. Kampanja predvođena SNS-om u više navrata je iznosila neosnovane tvrdnje da su studentski pokret i organizacije civilnog društva deo „obojene revolucije” podržane iz inostranstva. Ovi narativi dodatno su osnaživani na internetu i optužbe o stranom mešanju intenzivirale su se kako se približavao dan glasanja.⁵¹ Takva retorika, zajedno sa prikazivanjem političkih protivnika kao pretnje po budućnost zemlje, doprinela je znatno polarizovanom okruženju i odvratila pažnju sa suštinske rasprave o alternativnim politikama.

Žene su bile vidljive u kampanji kao kandidatkinje, govornice i učesnice na skupovima, ali su učesnici na izborima u svojim programima i obećanjima u kampanji generalno posvećivali ograničenu pažnju rodnoj ravnopravnosti i političkom učešću žena.⁵² Incidenti nasilja i navodne pretnje upućene ženama, uključujući i one na internetu, dodatno su instrumentalizovani u stranačkim prepucavanjima, pri čemu su predstavnici SNS-a u više navrata prikazivali studentski pokret kao pretnju po javnu bezbednost, uključujući i bezbednost žena.⁵³

Na izborima je učestvovalo devet izbornih lista nacionalnih manjina, iako su se njihove aktivnosti u kampanji i vidljivost znatno razlikovale. Njihove kampanje su u velikoj meri bile usmerene na regionalni razvoj i interese njihovih zajednica, iako su pojedine imale samo ograničeno prisustvo na internetu.⁵⁴ Nacionalistička i polarizujuća retorika usmerena protiv nekih učesnika na izborima iz redova manjina izazvala je zabrinutost.⁵⁵

Uprkos zakonskim zabranama korišćenja javnih resursa u izborne svrhe, kampanju su obeležile znatne prednosti funkcionerske kampanje i stapanje državnih i stranačkih aktivnosti. Neposredno pre i tokom kampanje, Republički fond za penzijsko i invalidsko osiguranje (PIO) podelio je do 1,9 miliona pisama koja je potpisao tadašnji predsednik, a u kojima su informacije o jednokratnim isplatama penzija bile

⁵¹ Dana 14. oktobra, Ministarstvo spoljnih poslova Srbije navodno je uputilo [protestnu notu](#) Hrvatskoj navodeći mešanje u izbore, što je predsednik Vlade Hrvatske Plenković [odbacio kao „besmislenu”](#). Dana 4. oktobra, na internet prezentaciji SNS-a objavljene su tvrdnje Vučića o mešanju stranih službi i aktera iz Hrvatske, Crne Gore i sa Kosova*. Ruski zvaničnici su takođe izrazili [zabrinutost](#) zbog pokušaja Zapada da se umeša u izbore, dok je 1. oktobra citirana izjava ruskog predsednika Putina u kojoj [je izrazio](#) nadu da će Vučić postati premijer; istog dana, na skupu u okviru kampanje, g. Vučić [je označio](#) studentski pokret kao deo „uvezene obojene revolucije”. Dana 20. oktobra, u [intervjuu](#) na platformi YouTube sa ruskom medijskom preduzetnicom Ksenijom Sobčak, g. Vučić je, govoreći o studentskom pokretu, izjavio da „ti ljudi dobijaju otvorenu podršku iz Albanije, Hrvatske i Crne Gore, od svih tamošnjih lidera”.

⁵² Na događajima u okviru kampanje koje su posmatrali dugoročni posmatrači posmatračke misije ODIHR-a, 27 odsto glavnih govornika bile su žene.

⁵³ Kao odgovor na niz uvredljivih poruka pristalica „Studentske liste”, lideri i [aktivisti](#) SNS-a izjavili su da se neće povinovati onome što su opisali kao mizoginiju i pretnje revanšizmom od strane studentskog pokreta. Dana 30. septembra, g. Vučić [je izjavio](#): „Kada ovako tuku žene dok su u opoziciji, zamislite šta bi radili ženama i narodu u Srbiji da su na vlasti”. Na konferenciji za novinare održanoj 11. oktobra, gđa Brnabić je, govoreći o „Studentskoj listi”, [izjavila](#): „njihova politika prema ženama Srbije jeste: nasilje, nasilje i samo nasilje.” Žene aktivistkinje sa liste „Ujedinjena Srbija” obavestile su posmatračku misiju ODIHR-a da su osetile rodno zasnovano zastrašivanje u Užicu i Zrenjaninu, dok su predstavnici „Studentske liste” prijavili takve slučajeve na tim lokacijama, kao i u Beogradu, Kragujevcu, Šapcu i Vršcu. Organizacija za ženska prava Femplatz prijavila je posmatračkoj misiji ODIHR-a uznemiravanje na internetu i fizičke pretnje.

⁵⁴ Na primer, „Albanska koalicija” vodila je kampanju uglavnom u albanskim sredinama, a ne na internetu; liste „Majka Srbija – Gruda”, „Ruska stranka – Srbija u BRIKS-u” i „Stranka rusko-srpskog jedinstva” imale su veoma ograničen domet na internetu.

⁵⁵ G. Vučić je za „Albansku koaliciju” [izjavio](#) da su je stvorili „neprijatelji Srbije”, a njenog lidera opisao kao „najopakijeg među njima”. U stavu 100 [Izveštaja](#) Venecijanske komisije iz 2026. godine o slobodi izražavanja, zabrani govora mržnje i unapređenju pluralizma u kontekstu izbornih kampanja, napominje se da „govor mržnje tokom izbornih kampanja [...] ne utiče samo na ranjive manjinske grupe, već i narušava javnu raspravu”.

iskombinovane sa porukama iz kampanje.⁵⁶ Iako nisu zabranjeni, rebalansi budžeta najavljeni neposredno pre kampanje su u suprotnosti sa međunarodnim dobrim praksama., Rebalansom budžeta su predviđene jednokratne novčane pomoći za penzionere, borce, porodice sa decom i druge punoletne građane, čiji je ukupni procenjeni trošak iznosio skoro milijardu evra.⁵⁷ Dodatne subvencije i pogodnosti za odabrane grupe najavljivane su na nacionalnom i lokalnom nivou tokom kampanje.⁵⁸ Iako su trenutak objavljivanja i način predstavljanja ovih finansijskih mera izazvali zabrinutost u pogledu njihove potencijalne upotrebe radi sticanja izborne prednosti, uključivanje poruka iz kampanje u zvanična obaveštenja direktnije je izbrisalo granicu između državnih funkcija i stranačke kampanje, što nije u skladu sa obavezama prema OEBS-u i dobrim praksama.⁵⁹ Udružene, ove prakse narušile su jednakost uslova u kampanji i ukazale na nedostatke koji su već identifikovani u ranijim preporukama ODIHR-a. Vladajuća stranka je takođe iznela navode pred posmatračkom misijom ODIHR-a, koje su preneli i mediji, da je „Studentska lista” koristila resurse državnih univerziteta u svrhu kampanje, što je studentski pokret demantovao.⁶⁰

Kampanju su obeležili okršaji između pristalica dve glavne izborne liste i incidenti nasilja.⁶¹ Takođe je dolazilo do učestalog ometanja uličnih aktivnosti „Studentske liste” od strane pristalica liste „Ujedinjena

⁵⁶ Videti [medijske izveštaje](#) u kojima se dovodi u pitanje izvor finansiranja štampanja i distribucije pisama. Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti obavestio je posmatračku misiju ODIHR-a da njegova provera u vezi sa mogućim kršenjima zakona neće biti okončana pre dana glasanja.

⁵⁷ Zakonodavstvo ne zabranjuje značajne budžetske najave ili povećanja socijalnih davanja pre ili tokom kampanje, što je u suprotnosti sa međunarodnom dobrim praksom i ranijom preporukom ODIHR-a. [Rebalansom budžeta najavljenim](#) 31. avgusta predviđene su automatske isplate u septembru u iznosu od 20.000 do 35.000 dinara za penzionere, 25.000 dinara po detetu korisniku davanja i do 25.000 dinara za borce. Svi punoletni građani koji nisu obuhvaćeni ovim isplatama imali su pravo na 6.000 dinara. U stavu B.1.1.3 [Smernica](#) Venecijanske komisije i OEBS/ODIHR-a za sprečavanje i reagovanje na zloupotrebu administrativnih resursa tokom izbornih procesa navodi se da „tokom kampanje ne bi trebalo da bude značajnih najava koje su povezane sa određenom strankom ili kandidatom ili imaju za cilj stvaranje povoljnog utiska o njima”.

⁵⁸ Nakon raspisivanja izbora, maksimalni iznos bespovratnih sredstava u okviru programa dodole seoskih kuća [povećan je](#) sa 1,5 miliona na 2,5 miliona dinara. Dana 26. septembra, ministar rudarstva i energetike [najavio je smanjenje cena električne energije](#) za pojedine penzionere tokom zime. U nekoliko okruga, dugoročni posmatrači posmatračke misije ODIHR-a izvestili su o jednokratnim novčanim davanjima socijalne pomoći, ubrzanoj obradi zahteva za socijalnu pomoć i obimnijim javnim radovima u vreme kada se vodila kampanja. U Boru je gradska uprava 6. oktobra počela sa isplatom godišnje pomoći domaćinstvima u iznosu od 25.000 dinara, nekoliko nedelja ranije nego prethodnih godina.

⁵⁹ U stavu 5.4 [Dokumenta iz Kopenhagena](#) OEBS-a iz 1990. godine navodi se potreba za „jasnim razdvajanjem države i političkih stranaka”. U stavu B.1.1.3 [Smernica](#) Venecijanske komisije i OEBS/ODIHR-a za sprečavanje i reagovanje na zloupotrebu administrativnih resursa tokom izbornih procesa navodi se da „tokom kampanje ne bi trebalo da bude značajnih najava koje su povezane sa određenim kandidatom ili strankom ili imaju za cilj stvaranje povoljnog utiska o njima”.

⁶⁰ Studentski aktivisti koji upravljaju nalogom „Svi u blokade! – FDU”, koji je bio aktivan tokom kampanje, izjavili su da rade na volonterskoj osnovi. Dana 8. oktobra, Dekanat Fakulteta dramskih umetnosti (FDU) [saopštio je](#) da taj fakultet „ne učestvuje u kampanji i ne izrađuje predizborne spotove ni za koga”. Agencija za sprečavanje korupcije (ASK) odbacila je kao neosnovanu prijavu u kojoj se navodilo da je kandidatkinja sa izborne liste „Studentska lista – Studenti pobeđuju” koristila svoj službeni univerzitetski imejl-nalog za koordinaciju finansijske pomoći zaposlenima na fakultetu preko „Mreže solidarnosti”. ASK je utvrdila da je ta aktivnost preduzeta u ličnom svojstvu, da je nije organizovala niti finansirala grupa građana, te da se njome nije promovisala izborna lista niti se tražila podrška na izborima.

⁶¹ Dana 25. septembra, Ministarstvo unutrašnjih poslova [izvestilo je](#) o slučaju napada na aktiviste SNS-a i vandalskom napadu pojedinca na štand kampanje liste „Ujedinjena Srbija” u Kuli. Javna tužilaštva [su pokrenula istragu](#) o nasilnom sukobu između pristalica lista „Ujedinjena Srbija” i „Studentska lista” u Novom Sadu 29. septembra. Prema navodima studentskog pokreta i [medijskim izveštajima](#), aktivista „Studentske liste” povređen je u napadu kosom tokom terenskog obilaska birača („od vrata do vrata”) u Grockoj, u Beogradu, 3. oktobra. Do okršaja [između pristalica](#) lista „Ujedinjena Srbija” i „Studentska lista” u beogradskom naselju Konjarnik došlo je 6. i 7. oktobra. Dana 6. oktobra, list Informer [izvestio je](#) da su dve kandidatkinje sa liste SNS-a fizički napadnute od strane demonstranata tokom skupa Aleksandra Vučića u Valjevu. Dana 7. oktobra, mediji [su izvestili](#) o očiglednoj tuči između dve grupe aktivista SNS-a na Konjarniku, u blizini mesta održavanja aktivnosti u okviru kampanje „Studentske liste”.

Srbija”, uključujući slučajeve zastrašivanja, za koje se u pojedinim situacijama činilo da su imale za cilj izazivanje sukoba, dok je reakcija policije bila neujednačena.⁶² Predstavnici studentskog pokreta naveli su da su njihovi aktivisti bili izloženi uznemiravanju i nadzoru od strane policije i drugih državnih institucija, što su doživeli kao pokušaje opstrukcije njihove kampanje.⁶³ Posmatračka misija ODIHR-a primila je brojne verodostojne navode o pritisku na zaposlene u javnom sektoru da podrže vladajuću stranku.⁶⁴ Posmatračima posmatračke misije ODIHR-a takođe su prijavljeni navodi o kupovini glasova, posebno usmerenoj prema nacionalnim manjinama i ekonomski ugroženim grupama, a naročito Romima.⁶⁵ Posmatrani zajedno, ovi incidenti i prijave, dodatno otežani nedoslednom reakcijom policije, izazvali su ozbiljnu zabrinutost u pogledu mogućnosti učesnika na izborima da sprovedu kampanju bez zastrašivanja ili ometanja, kao i mogućnosti birača da slobodno izraze svoju izbornu volju, bez pritiska ili nedozvoljenog uticaja, što nije u skladu sa obavezama prema OEBS-u i međunarodnim standardima.⁶⁶

Vođenje kampanje na internetu u najvećoj meri nije regulisano, pri čemu su pojedini nedavno usvojeni zakonski propisi uveli odredbe koje se odnose na korišćenje naloga javnih funkcionera na društvenim mrežama i na kampanju trećih lica na internetu. Društvene mreže postale su vodeći izvor informisanja javnosti, pri čemu su Instagram i Facebook najšire korišćene platforme. Kampanja na internetu bila je

⁶² Pokušaje ometanja aktivnosti u kampanji „Studentske liste” putem konfrontirajućeg praćenja od strane aktivista „Ujedinjene Srbije”, puštanja glasne muzike ili koordinisanog turiranja motora uočilo je ili dokumentovalo 12 od ukupno 15 timova dugoročnih posmatrača posmatračke misije ODIHR-a. U jednom slučaju, organizator iz redova SNS-a potvrdio je dugoročnim posmatračima da je reč o namernoj strategiji. Dana 8. oktobra, dugoročni posmatrači posmatračke misije ODIHR-a u Nišu uočili su pretežno jednostrane provokacije aktivista „Ujedinjene Srbije” usmerene protiv „Studentske liste”, uz ograničeno postupanje policije. Dana 7. oktobra, policija u Nišu [odredila je zadržavanje do 48 sati studentskom aktivisti](#) nakon navoda da je odgurnuo aktivistkinju SNS-a koja je ometala štand „Studentske liste”. Dana 16. oktobra, javno tužilaštvo [je najavilo istragu o navodima](#) da je jedno preduzeće iz javnog sektora plaćalo aktivistima SNS-a organizovanje političkog nasilja i kupovinu glasova 2025. godine.

⁶³ Odeljenje za borbu protiv privrednog kriminala izvršilo je [16. septembra](#) pretres skladišta u kojem se nalazio materijal za kampanju „Studentske liste” i [1. oktobra](#) privremeno zaplenilo kombi koji je prevozio materijal za kampanju. Pojedini predstavnici i kandidati studentskog pokreta [naveli su](#) da su bili pod nadzorom organa vlasti. Konkretni navodi o uznemiravanju, policijskom nasilju i zastrašivanju prijavljeni su u Beogradu, Nišu i Užicu.

⁶⁴ U gotovo svim područjima delovanja dugoročnih posmatrača ODIHR-a, sagovornici su izvestili o pritisku na zaposlene u javnom sektoru da prisustvuju skupovima liste „Ujedinjena Srbija” ili da dežuraju na štandovima u okviru kampanje, navodno pod pretnjom posledica po radno-pravni status, uključujući neprodužavanje ugovora o radu. U Nišu su vaspitačice u vrtićima navodno dobile instrukcije da dežuraju na štandu vladajuće stranke u kampanji, dok se u Užicu nekoliko zdravstvenih radnika navodno suočilo sa posledicama po radno-pravni status zbog svog političkog aktivizma. Visoki opštinski funkcioneri u Zaječaru i Vršcu uočeni su kako vode kampanju tokom radnog vremena. U Vranju su dugoročni posmatrači ODIHR-a primetili nepoznata lica odevena u crno koja su, po svemu sudeći, nadzirala učesnike na skupu Studentske liste.

⁶⁵ Mediji su izvestili o navodima o pritisku na [socijalno ugrožene grupe i zaposlene u javnom sektoru](#) da prisustvuju skupu liste „Ujedinjena Srbija”, kao i o [isplatama](#) za prisustvovanje skupu „Factor stabilnosti!”. Predstavnici romskih organizacija i lokalni mediji u Šapcu, Užicu, Nišu i Vranju obavestili su dugoročne posmatrače posmatračke misije ODIHR-a da su zbog ekonomske ranjivosti i diskriminacije pri zapošljavanju romske zajednice podložne kupovini glasova i mobilizaciji za događaje u organizaciji vladajuće stranke. Lider Romske partije je takođe [javno izneo navode o ekonomskom pritisku](#) na romske zajednice. U Čačku je zvanični nalog SNS-a na Instagramu objavio niz objava na kojima se vidi kako javni funkcioneri i [direktori javnih preduzeća](#) posećuju ugrožene [grupe](#) i [pojedince](#) i dele poklone uoči izbora. U Sečnju su navodi da je jedno opštinsko preduzeće pokušalo [da podmiti birače](#) prosleđeni javnom tužilaštvu.

⁶⁶ U stavu 7.7 Dokumenta iz Kopenhagena OEBS-a iz 1990. godine zahteva se od država ugovornica da obezbede da se „politička kampanja odvija u pravičnoj i slobodnoj atmosferi u kojoj ni administrativne mere, ni nasilje, ni zastrašivanje ne sprečavaju stranke i kandidate da slobodno iznose svoje stavove [...], niti sprečavaju birače da se sa njima upoznaju i o njima raspravljaju, ili da glasaju bez straha od revanšizma”. U stavu 19. [Opšteg komentara br. 25](#) Komiteta Ujedinjenih nacija za ljudska prava navodi se: „Birači bi trebalo da budu u mogućnosti da nezavisno formiraju mišljenje, bez nasilja ili pretnje nasiljem, prinude, podsticanja ili bilo kakve vrste manipulativnog mešanja”.

obimna, uključujući i plaćeno oglašavanje.⁶⁷ Izborne liste „Ujedinjena Srbija” i „Studentska lista” dominirale su u kampanji na platformama društvenih mreža, pri čemu su njihove objave dosledno privlačile najveći broj pregleda i interakcija. Kao odraz šireg okruženja u kojem se vodila kampanja, vođenje kampanje na internetu bilo je izuzetno polarizovano, uz široko rasprostranjenu huškačku i uvredljivu retoriku, kao i uznemiravanje i pretnje na internetu. Takođe je izvešteno o nekoliko incidenata u oblasti sajber-bezbednosti, uključujući napade na veb stranice povezane sa kampanjom, pokušaje neovlašćenog pristupa nalogima na internetu i objavljivanje podataka o ličnosti novinara i aktivista.⁶⁸

Učesnici na izborima takođe su izrazili nesigurnost u pogledu toga koja je institucija nadležna za postupanje po incidentima povezanim sa kampanjom na internetu. Nijedna institucija nema specifičan mandat za vršenje nadzora nad aktivnostima u okviru kampanje na internetu i za rešavanje rizika po izborni integritet u digitalnom okruženju.⁶⁹ Organizacije za proveru činjenica identifikovale su narative dezinformacija i sadržaj generisan veštačkom inteligencijom koji su šireni preko lažnih naloga na društvenim mrežama, a koje su potom prenosili i uvećavali mediji sa nacionalnom pokrivenošću. Većina sagovornika MPI ODIHR-a izrazila je veću zabrinutost zbog domaćih dezinformacija i neautentičnog ponašanja na internetu, uključujući zabrinutost u pogledu mogućeg učešća javnih institucija, nego zbog stranog upliva i mešanja u informacije. Koordinisani bot-napadi bili su usmereni na brojne naloge na društvenim mrežama, dok je koordinisana neautentična aktivnost uvećavala poruke vladajuće stranke u odeljcima za komentare na platformi Facebook i mreži X.⁷⁰ Platforme društvenih mreža nemaju zakonsku obavezu da procenjuju, ublažavaju i otklanjaju sistemske rizike po izborni informativni prostor.⁷¹ Izostanak namenskog mehanizma nadzora i delotvornih zaštitnih mera protiv manipulisanja u informativnom prostoru, dodatno otežan ograničenom transparentnošću platformi u pogledu rashoda za političko oglašavanje, uključujući i oglašavanje trećih lica, oslabio je odgovornost za sprovođenje kampanje na internetu. Zajedno sa sve većim oslanjanjem na platforme društvenih mreža, čiji algoritmi za prioritizaciju i uvećanje vidljivosti sadržaja nisu transparentni, ovi nedostaci povećali su ranjivost

⁶⁷ Dana 23. septembra, MPI ODIHR-a započela je kvalitativni i kvantitativni monitoring kampanje na internetu, sa uzorkom od preko 70 naloga političkih stranaka ili izbornih lista, stranačkih lidera, državnih institucija i ključnih političkih aktera na platformama Facebook, Instagram i TikTok i mreži X, dopunjenim alatom za praćenje društvenih mreža radi kvantitativne i kvalitativne analize. Od 9. septembra, na osnovu podataka iz kompanije Meta Ad Library, zvanične stranice sa najvećim utroškom sredstava bile su liste „Studentska lista”, sa približno 191.900 evra (21,45 miliona dinara), i liste „Ujedinjena Srbija”, sa približno 111.500 evra (12,29 miliona dinara). Oglasi u okviru kampanje pojavljivali su se i na platformama Google, YouTube i drugim internet platformama, bez naznake o sponzorstvu.

⁶⁸ Dana 21. septembra izveden je distribuirani [napad](#) odbijanjem usluge (DDoS napad) na veb-prezentaciju radio-programa koji podržava „Studentsku listu”, uz drugi napad izveden 28. septembra. Dana 8. oktobra, politička stranka Pokret slobodnih građana saopštila je da je na njen zvanični imejl-nalog stiglo bezbednosno upozorenje kompanije Gugl o pokušajima kompromitovanja naloga od strane aktera koje Gugl označava kao „podržane od strane države”. Dana 5. oktobra, na internetu [je objavljen](#) spisak sa podacima o ličnosti novinara i aktivista, zajedno sa njihovim zajedno sa njihovim političkim profilom.

⁶⁹ U stavu 14. [Deklaracije o tumačenju Kodeksa dobre prakse u izbornim stvarima u pogledu digitalnih tehnologija i veštačke inteligencije](#) iz 2024. godine navodi se: „Državni organi treba da se bave izazovom koji predstavljaju organizovane kampanje poremećaja u informativnom prostoru, koje imaju potencijal da naruše integritet izbornih procesa.” Vidi takođe stav 138. presude Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP) iz 2025. godine u predmetu [Bredšo i drugi protiv Ujedinjenog Kraljevstva](#) (Bradshaw and Others v. the United Kingdom), u kojoj je Sud utvrdio da „iako države možda nemaju zasebnu i samostalnu obavezu da sprovedu istragu o osnovanim tvrdnjama o povredi prava pojedinca iz člana 3. Protokola br. 1, flagrantan propust države da istraži verodostojne navode o mešanju u njene izbore mogao bi da pokrene pitanje na osnovu tog člana ako bi to onemogućilo njenu sposobnost da preduzme pozitivne mere kako bi zaštitila birače od narušavanja same suštine njihovog prava na izbore 'pod uslovima koji obezbeđuju slobodno izražavanje mišljenja naroda’”.

⁷⁰ Videti [izveštaj](#) Inicijative za slobodne medije na Balkanu (Balkan Free Media Initiative). Nalog Ilije Srdanovića na platformi Instagram navodno je bio privremeno suspendovan 20. septembra i 16. oktobra. Među ostalim ciljanim nalogima bili su internet portal Mašina, jedan fotoreporter i influenseri koji podržavaju „Studentsku listu”. Fondacija SHARE pokrenula je [internet stranicu](#) radi dokumentovanja ovih incidenata i [izvestila](#) o više od 62 slučajeva u periodu od 28. septembra do 31. oktobra.

⁷¹ Iako je platforma TikTok obavestila posmatračku misiju ODIHR-a da je formirala posebnu radnu grupu za izbore u Srbiji, kompanija Google nije imala aktivnosti specifične za datu zemlju.

onlajn informativnog prostora na manipulacije i stvorili rizik od ograničavanja pristupa birača pouzdanim informacijama neophodnim za donošenje utemeljene odluke.⁷²

Mnogi sagovornici MPI ODIHR-a izrazili su duboko nepoverenje prema organima reda i bezbednosnim institucijama, što je bilo dodatno produbljeno široko rasprostranjenom zabrinutošću zbog navodnog digitalnog nadzora. Odgovorne institucije su ove zabrinutosti javno odbacile, dok je krivična prijava kojom se navodi neovlašćeno praćenje i prisluškivanje ostala nerešena pre dana glasanja.⁷³ Posebno odeljenje za visokotehnoški kriminal, nadležno za krivično gonjenje odgovarajućih krivičnih dela, obavestilo je posmatračku misiju ODIHR-a da ne vodi razvrstanu evidenciju prijave, uključujući i one koje se odnose na izbore. Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti izvestio je da je zatražio informacije od nadležnih organa, ali da je utvrdio da nema dovoljno dokaza za preduzimanje daljih mera, dok je Zaštitnik građana pokrenuo postupak po prijavi u vezi sa nadzorom. Nerešeni navodi i njihovo olako odbacivanje od strane organa za sprovođenje zakona i visokih funkcionera dodatno su učvrstili postojeću zabrinutost u pogledu zaštite privatnosti i drugih osnovnih prava.

FINANSIRANJE IZBORNE KAMPANJE

Finansiranje izborne kampanje prvenstveno je uređeno Zakonom o finansiranju političkih aktivnosti, koji je značajno izmenjen i dopunjen u julu 2026. godine uvođenjem ograničenja rashoda, regulisanjem kampanje trećih lica i uslovljavanjem dodatnih sredstava iz javnih izvora zastupljenošću žena. Iako su time obuhvaćene brojne ranije preporuke ODIHR-a, i dalje postoje određeni nedostaci u pogledu izveštavanja trećih lica, inspekcijских i proaktivnih nadzornih ovlašćenja Agencije za sprečavanje korupcije (ASK), finansijskog izveštavanja tokom poslednje nedelje kampanje, kao i delotvornosti sankcija. U celini posmatrano, važeći propisi o finansiranju izborne kampanje i njihova primena ne obezbeđuju adekvatnu transparentnost, odgovornost i delotvoran nadzor.

Izborna kampanja se finansira iz javnih i privatnih izvora preko posebnog računa za finansiranje izborne kampanje.⁷⁴ Svim listama koje su podnale zahtev za dodelu sredstava dodeljen je jednak deo prve tranše javnih sredstava za kampanju, u iznosu od po 34,7 miliona RSD (oko 297.000 EUR). Međutim, sredstva

⁷² Videti stavove 5. i 14. [Deklaracije o tumačenju Kodeksa dobre prakse u izbornim stvarima u pogledu digitalnih tehnologija i veštačke inteligencije](#) Venecijanske komisije iz 2024. godine.

⁷³ Kao odgovor na nalaze Fondacije SHARE o usmerenom praćenju studenata i opozicionih političara pomoću špijunskog softvera (spajvera), Bezbednosno-informativna agencija (BIA) izdala je [saopštenje](#) 3. septembra, opisujući te navode kao „običan trivijalni senzacionalizam” i dodajući da „sadržaj ovih navoda jasno pokazuje prave namere pojedinaca i organizacija koje ih iznose – rad u interesu određenih stranih službi i grupa pritiska.” Predsednik Vučić je 3. septembra te navode [nazvao](#) „glupim i besmislenim”, dodajući da studenti „ne znaju ništa osim kako da privuku pažnju stranih obaveštajnih agencija.” Višem javnom tužilaštvu u Beogradu je 6. oktobra podneta krivična prijava protiv NN lica iz BIA, policije i NSO grupe (izraelske kompanije koja proizvodi „Pegaz” / Pegasus) zbog instaliranja spajvera „Pegaz” na privatni mobilni uređaj. Fondacija SHARE je 19. oktobra [izvestila](#) da su rektor Univerziteta u Beogradu i viši tužilački pomoćnik u Tužilaštvu za organizovani kriminal takođe bili na meti špijunskog softvera *Pegasus* (Pegaz). Stav 135. [Izveštaja Venecijanske komisije iz 2024. godine o regulisanju špijunskog softvera u skladu sa vladavinom prava i ljudskim pravima](#) utvrđuje da „neviđena napadnost špijunskog softvera i potencijal za kontinuirani nadzor predstavljaju ozbiljne rizike po ljudska prava [...] zbog čega je jasna i stroga regulativa ključna za sprečavanje i korenito uklanjanje zloupotreba”.

⁷⁴ Zabranjeni su prilozi iz inostranstva, anonimni prilozi, prilozi u gotovom novcu i preko posrednika, kao i prilozi javnih ustanova, javnih preduzeća, sindikata, udruženja, fondacija, verskih zajednica, priređivača igara na sreću i obveznika akciza.

su isplaćena tek 10 dana pre izbora.⁷⁵ Preostalih 60 odsto ukupnog iznosa isplaćuje se nakon izbornog dana, srazmerno broju osvojenih mandata, onim podnosiocima koji su podneli preliminarni finansijski izveštaj. Prvi put je predviđeno da se godišnji Fond za političku participaciju žena u iznosu od 52.707.500 RSD (oko 449.000 EUR) raspodeli srazmerno među izbornim listama na kojima je izabrano više od 40 odsto žena. Ipak, budući da raspodela ovih sredstava ostaje uslovljena ostvarenim rezultatima, ova odredba pruža ograničen podsticaj strankama da aktivno promovišu kandidatkinje pre samog izbornog dana. Stranke mogu koristiti godišnja sredstva iz javnih izvora opredeljena za parlamentarnu zastupljenost za finansiranje svojih izbornih kampanja, što stvara prednost u korist stranaka na vlasti.⁷⁶

Privatni izvori finansiranja mogu obuhvatati članarine, priloge, legat i prihode od sopstvene imovine političke stranke. U izornoj godini, fizička lica mogu uplatiti prilog do iznosa od 820.965 RSD (oko 7.000 EUR), a pravna lica do 1.641.930 RSD (oko 14.000 EUR).⁷⁷ Prilozi u gotovom novcu i prilozi putem usluga internet plaćanja zabranjeni su. Međutim, ASK nije preduzimala mere u pogledu učesnika na izborima koji su tokom kampanje nudili mogućnost prikupljanja sredstava putem usluge PayPal.⁷⁸ Opšti uzdržani pristup ASK-a izazvao je zabrinutost u pogledu delotvornosti njenog nadzora i sprovođenja pravila o finansiranju izborne kampanje.

Prvi put je rashod u izornoj kampanji ograničen na 6 miliona EUR po izornoj listi (oko 702 miliona RSD). Međutim, ovo ograničenje je znatno više od prosečnih troškova kampanje učesnika na izborima, pa je malo verovatno da će delotvorno ograničiti nejednakosti u potrošnji između učesnika.⁷⁹ Nezvanična kampanja počela je pre raspisivanja izbora; međutim, kako su ovi troškovi ostali izvan pravila o finansiranju izborne kampanje, oni se ne uračunavaju u novo uvedeno ograničenje.⁸⁰

ASK vrši nadzor nad finansiranjem izborne kampanje učesnika na izborima, korišćenjem javnih resursa i postupanjem javnih funkcionera tokom kampanje. Iako ASK primenjuje standardizovanu metodologiju za svoje terensko posmatranje, koje je prvi put prošireno i na treća lica, i objavljuje izveštaje posmatrača, aktivnosti u kampanji evidentiraju se bez procene njihovih troškova, čime se ograničava mogućnost otkrivanja neprijavljenih rashoda i davanja u naturi.

⁷⁵ 1 EUR = 117 RSD. Lista „Čale, ovo je za tebe – Petar Đurić” prilikom podnošenja kandidatske liste nije izjavila da će koristiti javna sredstva za pokriće troškova izborne kampanje. U stavu 238. [Smernica ODIHR-a i Venecijanske komisije o regulisanju političkih stranaka](#) iz 2020. godine navodi se da raspodela „treba da se izvrši dovoljno rano u izbornom procesu kako bi se obezbedile jednake mogućnosti tokom čitavog perioda kampanje”. Njegovo odlaganje „za kasniju fazu kampanje ili za period nakon izbornog dana može narušiti jednakost u izornoj kampanji delujući na štetu slabije finansiranih političkih stranaka”.

⁷⁶ U stavu 129. [Smernica ODIHR-a i Venecijanske komisije o regulisanju političkih stranaka](#) iz 2020. godine navodi se da „korišćenje javnih resursa za obavljanje parlamentarnih dužnosti može biti ograničeno ili suspendovano uoči izbora kako bi se na najmanju moguću meru svele strukturne prednosti stranaka na vlasti i izbegao privid delovanja parlamentarnih stranaka kao kartela usmerenog na zaštitu sopstvenih interesa”.

⁷⁷ Jedna prosečna mesečna zarada (PMZ) bez poreza i doprinosa iznosi oko 109.462 RSD (oko 936 EUR).

⁷⁸ Građanski pokret koji stoji iza liste „Čale, ovo je za tebe – Petar Đurić” i politička stranka „Pokret obnove Kraljevine Srbije” nudili su mogućnost davanja priloga putem interneta.

⁷⁹ Ograničenje rashoda od 6 miliona EUR po listi je skoro tri puta veće od drugog najskupljeg iznosa kampanje prijavljenog na vanrednim parlamentarnim izborima 2023. godine. U stavu 19. Opšteg komentara br. 25 Komiteta Ujedinjenih nacija za ljudska prava (iz 1996. godine) priznaje se da razumna ograničenja rashoda u kampanji mogu biti opravdana radi sprečavanja da nesrazmerna potrošnja naruši demokratski proces. Član 9. Preporuke Rec(2003)4 Komiteta ministara Saveta Evrope navodi da „države treba da razmotre usvajanje mera za sprečavanje prekomernih potreba za finansiranjem političkih stranaka, kao što je utvrđivanje ograničenja rashoda u izbornim kampanjama”. Videti takođe odeljak I.2.3.e Kodeksa dobre prakse u izbornim stvarima Venecijanske komisije. Prema preliminarnim izveštajima o finansiranju kampanje, najveće troškove imala je lista „Ujedinjena Srbija”, u iznosu od 481 milion dinara (oko 4,1 milion evra), a slede lista „Studentska lista”, sa 236 miliona dinara (oko 2,0 miliona evra), i lista „Ruska stranka – Srbija u BRIKS-u”, sa 221 milion dinara (približno 1,9 miliona evra).

⁸⁰ U stavovima 247. i 262. [Smernica o regulisanju političkih stranaka](#) ODIHR-a i Venecijanske komisije iz 2020. godine poziva se na jasno definisanje perioda kampanje i pravila o aktivnostima koje nisu dozvoljene tokom predizborne kampanje.

Treća lica koja nisu povezana sa učesnikom na izborima, a koja utroše više od 25 odsto jedne prosečne mesečne zarade (PMZ; oko 230 EUR) na kampanju za nekog učesnika ili protiv njega, dužna su da se registruju kod ASK i označe svoj materijal za kampanju.⁸¹ Nijedno treće lice nije se registrovalo kod ASK. Međutim, MPI ODIHR-a zabeležila je aktivnosti aktera koji formalno nisu povezani sa učesnicima na izborima, a koji su pružali podršku i listi „Ujedinjena Srbija” i „Studentskoj listi”, od kojih su se neke, zbog ostvarenih rashoda, svrstavale pod režim trećih lica.⁸² Iako je ukupan obim kampanje trećih lica bio skroman, izostanak registracije i obelodanjivanja finansijskih podataka izazvao je zabrinutost u pogledu poštovanja novih zahteva. Ograničeno poznavanje merodavnih zakonskih odredaba među izbornim akterima, u kombinaciji sa propustom ASK da blagovremeno razjasni potencijalne slučajeve odgovornosti trećih lica, stvorilo je nesigurnost u pogledu toga šta čini kampanju trećih lica i oslabilo delotvorno sprovođenje zakona.

Učesnici na izborima i treća lica dužni su da podnesu svoje finansijske izveštaje ASK.⁸³ Preliminarni finansijski izveštaji učesnika na izborima obuhvatali su period do 18. oktobra. Izveštaji 16 od ukupno 18 izbornih lista blagovremeno su objavljeni na internet stranici ASK u mašinski čitljivom formatu, što je olakšalo uvid javnosti.⁸⁴ Budući da se rashodi učesnika ostvareni tokom poslednje nedelje kampanje obelodanjuju tek nakon izbornog dana, birači su pre glasanja raspolagali nepotpunim informacijama o izvorima finansiranja i troškovima izborne kampanje.⁸⁵ Konačni izveštaji o finansiranju izborne kampanje podnose se u roku od 30 dana od dana objavljivanja konačnih rezultata izbora. Novčane kazne za povrede odredaba o finansiranju kampanje iznose do 2.000.000 RSD (oko 17.100 EUR), što odgovara iznosu od svega 0,3 odsto gornje granice rashoda, te stoga nemaju dovoljan odvraćajući efekat.⁸⁶

MEDIJI

Rasprostranjena praksa političkog i ekonomskog pritiska ugrožava uređivačku nezavisnost medija u Srbiji. Mnogi sagovornici MPI ODIHR-a opisali su dodelu javnih sredstava kao naklonjenu medijima bliskim vlastima, što kritičke medije, posebno lokalne, ostavlja finansijski ranjivim na ograničenom tržištu oglašavanja.⁸⁷ Iako su društvene mreže najšire prihvaćene, publika provodi najviše vremena

⁸¹ Treća lica mogu koristiti isključivo sopstvena sredstva i kredite, ne mogu davati priloge subjektu koji podržavaju i podležu godišnjem ograničenju rashoda od 10 prosečnih mesečnih zarada, odnosno 1.094.600 RSD (oko 9.400 EUR).

⁸² Dana 12. oktobra, ASK utvrdila je da se plaćeno oglašavanje na stranici „Naprednjaci” na platformi Facebook ne može pripisati listi „Ujedinjena Srbija”, prihvatajući demanti te izborne liste o postojanju bilo kakve povezanosti bez sprovođenja dalje istrage. Agencija je navela da će ispitati mogućnost odgovornosti trećeg lica, ali nije utvrdila vremenski okvir za to. Prema podacima kompanije Meta Ad Library, ta stranica je do izbornog dana utrošila 17.600 EUR (2 miliona RSD) na promociju liste „Ujedinjena Srbija”, čime je prekoračeno godišnje ograničenje rashoda za treća lica. Mogući slučajevi koje je identifikovala MPI uključuju pokret „Kreni-Promeni”, političku stranku koja nije učestvovala na izborima a vodila je kampanju u korist liste „Studentska lista”, naročito kroz izradu materijala za kampanju, kao i plaćeno oglašavanje na internetu od strane organizacije „ITblokada” u iznosu od 16.860 evra, te veći broj stranica koje su podržavale listu „Ujedinjena Srbija”, od kojih je vodećih šest zajedno utrošilo 119.450 evra.

⁸³ ASK organizovala je obuke putem interneta i objavila informacije o obavezama učesnika na izborima i trećih lica.

⁸⁴ Liste „Čale, ovo je za tebe – Petar Đurić” i „Liberalno zelena stranka – Za slobodnu i čistiju Srbiju” nisu podnale preliminarne izveštaje.

⁸⁵ Videti operativne stavove 3. i 4. [Rezolucije 11/7 Konferencije država ugovornica Konvencije UN protiv korupcije - UNCAC CoSP](#) o privremenom izveštavanju i objavljivanju izvora donacija pre izbornog dana.

⁸⁶ U članu 16. [Preporuke Rec\(2003\)4 Komiteta Ministara Saveta Evrope](#) o zajedničkim pravilima protiv korupcije u finansiranju političkih stranaka i izbornih kampanja navodi se da „kršenje pravila o finansiranju političkih stranaka i izbornih kampanja treba da podleže delotvornim, srazmernim i odvraćajućim sankcijama”.

⁸⁷ U maju 2026. godine, komesar Saveta Evrope za ljudska prava [uočio je](#) „narušeno medijsko tržište u kojem se državna sredstva za medije i oglašavanje pretežno usmeravaju ka prorežimskim medijima”. Asocijacija nezavisnih elektronskih medija (ANEM) je u svojoj [analizi projektnog sufinansiranja za 2026. godinu](#) identifikovala politički motivisanu dodelu sredstava kojom su nezavisni lokalni mediji stavljeni u nepovoljan položaj. U stavu 41. [Opšteg komentara br. 34](#) iz 2011. godine na član 19. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima navodi se da se „državne subvencije i oglašavanje ne smeju koristiti za ograničavanje slobode izražavanja”.

gledajući televiziju, pri čemu su emiteri sa nacionalnom pokrivenošću, odnosno javni servis *RTS* i privatne televizije *B92*, *Happy*, *Pink* i *Prva*, najčešće korišćeni izvori informisanja. Ovi emiteri, kao i većina regionalnih emitera, u javnosti se pretežno doživljavaju kao pro-SNS.⁸⁸

Glavni televizijski kanali koji pružaju kritičko i analitičko izveštavanje, *NI* i *Nova S*, licencirani su u Luksemburgu i u Srbiji posluju kao prekogranične medijske usluge. Nakon prodaje i restrukturiranja telekomunikacionog poslovanja njihove matične kompanije, *NI* i *Nova S* isključeni su sa digitalnih televizijskih platformi koje je preuzelo preduzeće Telekom Srbija pod državnom kontrolom. Njihov preostali kablovski operator prebacio ih je u skuplji pretplatnički paket, čime je dodatno ograničen njihov obuhvat. Restrukturiranje i promene u vlasničkoj strukturi grupe koja upravlja televizijama *NI* i *Nova S* pojačali su zabrinutost u pogledu uređivačke nezavisnosti, u uslovima kadrovskih promena i ukidanja istaknute satirične emisije.⁸⁹ Nasuprot tome, tabloidna televizija *TV Informer* proširila je svoj obuhvat putem regionalnog emitovanja i zemaljske distribucije širom zemlje preko infrastrukture Telekoma Srbija, bez nacionalne dozvole za zemaljsko emitovanje.⁹⁰

Novinarska udruženja izrazila su zabrinutost zbog sve većeg broja napada, pretnji i uznemiravanja novinara, uključujući i napade putem interneta. Tokom kampanje, među zabeleženim incidentima bili su fizički napadi, pretnje, ometanje izveštavanja, uključujući i od strane policije, i sajber napadi usmereni na medije.⁹¹ Visoki državni funkcioneri nastavili su sa verbalnim napadima na kritičke i analitičke novinare i medije.⁹² Istraživački novinari su se takođe suočavali sa pravnim i finansijskim pritiscima usled strateških tužbi usmerenih protiv učešća javnosti (tzv. SLAPP tužbe), uključujući i one koje su podneli visoki državni funkcioneri.⁹³ Novinarke su bile izložene rodno zasnovanom zastrašivanju, uključujući mizogino zlostavljanje na internetu i pretnje seksualnim nasiljem.⁹⁴ Sveukupno, nepostupanja policije po zahtevima tužilaštva ometalo je sprovođenje istraga, dok je Ministarstvo unutrašnjih poslova u izjavi za MPI ODIHR-a navelo da su napadi na novinare često bili isprovocirani od strane samih novinara.⁹⁵ Kontinuirana nekažnjivost napada i pretnji, u kombinaciji sa neprijateljskim stavom zvaničnika i ograničavanjem pristupa informacijama, doprinela je autocenzuri i dodatno sputala

⁸⁸ U [Izveštaju Evropske komisije o vladavini prava za 2026. godinu](#) zabeleženo je da je u pogledu javnih medijskih servisa „nastavljena zabrinutost zbog ograničenog pluralizma i pristrasnog izveštavanja u korist vlasti”.

⁸⁹ Direktor vesti televizije *NI* Igor Božić [smešten je u aprilu](#). Naredne promene obuhvatile su [ukidanje emisije „24 minuta sa Zoranom Kesićem” na televiziji Nova S](#) i [imenovanje urednika na portalu Nova.rs kojem se redakcija protivila](#). Luksemburško regulatorno telo ALIA [navodno je pokrenulo postupak provere](#) uređivačke kontrole. Direktor vesti televizije *Nova S*, Slobodan Georgijev, opisao je situaciju kao „[talačku krizu](#)”.

⁹⁰ Dana 2. oktobra, REM je zatražio informacije o pravnom osnovu za zemaljsku distribuciju televizija *TV Informer* i *Kurir TV*. To pitanje ostalo je nerešeno do izbornog dana. [ANEM je objavio](#) da je preduzeće u vlasništvu izdavača listova *Alo* i *Informer* proširili su svoju mrežu sa 13 lokalnih televizijskih stanica.

⁹¹ Analiza izveštaja medija i novinarskih udruženja koju je sprovedla MPI ODIHR-a identifikovala je preko 60 incidenata u vezi sa bezbednošću tokom perioda kampanje, uključujući fizičke napade ili pokušaje napada, pretnje, ometanje izveštavanja i digitalno mešanje.

⁹² U septembru je Fondacija „Slavko Ćuruvija” [zabeležila najmanje 108 verbalnih napada](#) na novinare i medije od strane funkcionera i predstavnika SNS-a, od čega 30 u izjavama i objavama Aleksandra Vučića.

⁹³ Dana 21. oktobra mreža KRIK je [izvestila o 14 aktivnih predmeta](#) koje je označila kao SLAPP tužbe. Gradonačelnik Beograda Aleksandar Šapić podneo je dve tužbe protiv mreže BIRN u vezi sa izveštavanjem o imovini, [koje je ta mreža opisala kao SLAPP tužbe](#). Prepoznajući efekat zastrašivanja koji SLAPP tužbe imaju na slobodu izražavanja i učešće javnosti, Komitet ministara Saveta Evrope [pozvao je](#) države članice da usvoje sveobuhvatne i delotvorne strategije za njihovo suzbijanje.

⁹⁴ Tokom kampanje, novinarka portala *Bečejski mozaik* [prijavila je](#) da je dobijala pretnje silovanjem, kao i mizogine i nacionalne uvrede nakon što je izveštavala sa skupova SNS-a. Javni servis RTS [izvestio je](#) o uvredama i targetiranju jedne od svojih novinarki na internetu nakon njenog intervjua sa Aleksandrom Vučićem. Voditeljka televizije *TV Informer* [opisala je](#) da je bila izložena seksualnom zastrašivanju dok je išla na skup SNS-a. U [Izveštaju Evropske komisije o vladavini prava za 2026. godinu](#) zabeleženo je da su „novinarke bile posebno ranjive na pretnje i napade, naročito na internetu”.

⁹⁵ Na sastanku održanom 24. septembra, Stalna radna grupa za bezbednost novinara [obaveštena je](#) od strane Vrhovnog javnog tužilaštva da je samo 1 od ukupno 99 predmeta bezbednosti novinara pokrenutih između januara i avgusta rezultirao pravnosnažnom osuđujućom presudom. Policija nije odgovorila na 58 zahteva tužilaca.

kritičko izveštavanje, što je navelo pojedine novinare da napuste zemlju, pozivajući se na zabrinutost za sopstvenu bezbednost.⁹⁶

Svi emiteri bili su dužni da obezbede nediskriminatorno izveštavanje o kampanji, dok su javni medijski servisi morali da osiguraju jednaku i uravnoteženu zastupljenost izbornih lista. I emiteri u javnom i privatnom vlasništvu koje je MPI ODIHR-a pratila prikazivali su u svojim informativnim emisijama kratke priloge iz kampanje koje su dostavili sami učesnici na izborima.⁹⁷ Međutim, ove mogućnosti nisu mogle da nadoknade nedostatak nepristrasnog i uravnoteženog izveštavanja o kampanji.⁹⁸ Televizija RTS1 nije ispunila svoje zakonske obaveze i mandat javnog medijskog servisa jer je favorizovala listu „Ujedinjena Srbija” u pogledu zastupljenosti i pristupa, dodelivši joj 13 odsto politički relevantnog izveštavanja u vestima, u poređenju sa 9 odsto za „Studentsku listu”, 5 odsto za listu „Faktor stabilnosti”, i ne više od po 4 odsto za svakog od preostalih učesnika. „Studentska lista” bila je jedini učesnik koji je bio izložen negativnom izveštavanju. U materijalima koje su dostavile liste „Ujedinjena Srbija” i „Faktor stabilnosti!” prikazani su njihovi lideri kako napadaju „Studentsku listu”, uprkos zabrani emitovanja negativne kampanje koju su izradili sami učesnici.⁹⁹ Pored toga, RTS1 je emitovao jednostrane kritike na račun „Studentske liste” kroz izveštavanje sa konferencija za novinare liste „Ujedinjena Srbija” i sopstvene uredničke komentare.

Privatni emiteri sa nacionalnom pokrivenošću *Pink*, *Prva*, *Happy* i *B92* pokazali su jasnu pristrasnost u korist liste „Ujedinjena Srbija”, dodelivši joj između 46 i 60 odsto politički relevantnog izveštavanja u vestima, pretežno pozitivnog tona, dok je „Studentska lista” dobila između 13 i 28 odsto, pretežno negativnog tona; ostali učesnici dobili su po manje od 3 odsto. Televizija *TV Informer* bila je posebno neprijateljski nastrojena, posvetivši 60 odsto izveštavanja listi „Ujedinjena Srbija”, pretežno u pozitivnom svetlu, i 28 odsto „Studentskoj listi”, gotovo isključivo u negativnom svetlu, što je obuhvatalo i učestale uvrede i huškačka poređenja voditelja, urednika i gostiju.¹⁰⁰ Televizija *NI* i *Nova S* posvetile su 40 odnosno 35 odsto izveštavanja listi „Ujedinjena Srbija”, iako je oko tri četvrtine tog izveštavanja bilo negativnog tona. Pored toga, *NI* je odbila da ugosti g. Vučića kao predstavnika liste „Ujedinjena Srbija” u svom terminu namenjenom predstavljanju izbornih lista.¹⁰¹ „Studentska lista” dobila je 26, odnosno 32 odsto izveštavanja, uglavnom pozitivnog ili neutralnog tona.

⁹⁶ [Reporteri bez granica izvestili](#) su 20. avgusta da je šestoro srpskih novinara napustilo zemlju iz bezbednosnih razloga, pri čemu su pojedini identiteti zadržani u tajnosti radi njihove zaštite. Tokom kampanje, urednik portala Slavija Info Ljubomir Stefanović [objavio je](#) da je napustio Srbiju i zatražio azil u Crnoj Gori nakon što je policija izvršila pretres njegovog stana zbog sumnje na izazivanje panike i nereda u vezi sa objavom na društvenoj mreži X, u kojoj je tvrdio da će predsednik Vučić narediti pucanje na građane na dan izbora. U stavu 23. [Opšteg komentara br. 34](#) iz 2011. godine na član 19. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima poziva se na blagovremenu istragu i krivično gonjenje napada na novinare.

⁹⁷ RTS je takođe svakoj izornoj listi dodelio besplatno predstavljanje u trajanju od 30 minuta na kanalu RTS2 u večernjim terminima između 20:00 i 21:40 časova, kao i predstavljanje u trajanju od 20 minuta na Prvom programu Radio Beograda u 13:00 ili 13:30 časova.

⁹⁸ U periodu od 27. septembra do 22. oktobra, MPI ODIHR-a pratila je izveštavanje u vestima na kanalima RTS1, *Pink*, *Happy*, *Prva*, *B92*, *TV Informer*, *NI* i *Nova S* u udarnom terminu (od 18:00 do 24:00 časa), uključujući i popodnevne vesti televizije *Happy* u 16:30 časova.

⁹⁹ I Pravilnik REM-a o obavezama pružalaca medijskih usluga tokom izborne kampanje i interna pravila RTS-a o izbornim kampanjama izričito zabranjuju emitovanje negativne kampanje usmerene protiv drugih učesnika koju su izradili sami učesnici.

¹⁰⁰ Dana 30. septembra, u dve emisije na televiziji *TV Informer* napravljeno je poređenje između „Studentske liste” i izjava ministara propagande nacističkog Rajha Jozefa Gebelsa, uz tvrdnju da se ta lista drži „Gebelsovog recepta”. Dana 27. septembra, *TV Informer* je opisao „Studentsku listu” kao „silovateljsku sektu”, a pojedine kandidate kao „srpskom narodu neprijateljski nastrojene ekstremiste”.

¹⁰¹ Televizija *NI* [pozvala se](#) na njegovo dugogodišnje odbijanje da gostuje na tom kanalu, kao i na učestale uvrede i optužbe upućene na račun te televizije. Iako je SNS-u ponuđeno da pošalje drugog predstavnika, Vučić i Ana Brnabić su tu odluku [nazvali](#) „fašističkom”, pri čemu ju je Brnabić uporedila sa progonom u nacističkoj Nemačkoj i ustaškom režimu.

Debate na RTS-u i nekoliko kablovskih kanala sa malom gledanošću pružile su platformu za direktnu razmenu mišljenja, ali je njihova vrednost umanjena nedostatkom delotvornog vođenja emisija, što je rezultiralo haotičnim i optužujućim suočavanjima umesto raspravama o suštinskim pitanjima. Te prilike ostale su u senci dominantne zastupljenosti lidera liste „Ujedinjena Srbija” Aleksandra Vučića, koji je ostvarivao prednost od dugačkih intervjua i gotovo svakodnevnih prenosa uživo svojih govora u kampanji, koje su pretežno u celini i u udarnom terminu prenosili brojni, uglavnom regionalni emiteri.¹⁰² Praćenje medija od strane MPI ODIHR-a pokazalo je da većina/svi praćeni emiteri nisu uspjeli da biračima obezbede uravnotežene i suštinske informacije neophodne za donošenje utemeljen odluke.¹⁰³ Sistematska neravnoteža u zastupljenosti i tretmanu narušila je zakonski propisane jednake mogućnosti za sve učesnike u kampanji, što je u suprotnosti sa međunarodnim standardima i obavezama prema OEBS-u, kao i dobrim praksama.¹⁰⁴

Regulatorno telo za elektronske medije (REM) ima zadatak da vrši nadzor nad emiterima i odlučuje po prigovorima. Njegov Savet broji devet mesta, od kojih je osam popunjeno. Nakon skoro dve godine institucionalne blokade, Savet je 22. septembra izabrao predsednika, ali je ostao podeljen oko ključnih odluka u vezi sa nadzorom i sprovođenjem zakona. Ove podele sprečile su proširenje uzorka za posmatranje, kao i usvajanje i objavljivanje privremenih nalaza nadzora, pri čemu je većina prigovora ostala nerešena do izbornog dana¹⁰⁵. Zatvorene sednice održane putem interneta, u kombinaciji sa izostankom objavljivanja zapisnika i odluka o prigovorima pre izbornog dana, dodatno su narušile transparentnost.¹⁰⁶ Sveukupno posmatrano, REM nije obezbedio delotvoran nadzor i blagovremene pravne lekove za povrede u vezi sa izborima, što je doprinelo prednosti vladajućih struktura i bilo u suprotnosti sa međunarodnim standardima i dobrim praksama.¹⁰⁷

REŠAVANJE IZBORNIH SPOROVA

RIK odlučuje po prigovorima u vezi sa izborima, a protiv njenih odluka može se podneti žalba Upravnom sudu. Skraćeni rokovi u rasponu od 48 do 72 časa primenjuju se na podnošenje prigovora i žalbi i odlučivanje po njima, što je u skladu sa međunarodnim standardima i dobrom praksom. Međutim, fragmentisane zakonske odredbe utvrđuju različita pravila o aktivnoj legitimaciji, čime se pravo birača da osporavaju odluke ograničava samo na određene slučajeve predviđene zakonom, što je u suprotnosti

¹⁰² Vučićevi govori u kampanji prenošeni uživo trajali su između 25 i 40 minuta i emitovani su na do 46 televizijskih kanala. MPI ODIHR-a takođe je posmatrala 15 intervjua i gostovanja Aleksandra Vučića u emisijama, u prosečnom trajanju od po 90 minuta, koji su emitovani na do 28 televizijskih kanala.

¹⁰³ Stav 7.8 [Dokumenata iz Kopenhagena OEBS-a iz 1990v.](#) godine štiti pristup birača stavovima učesnika na izborima i nediskriminatoran pristup medijima. [Opšti komentar br. 25 Komiteta za ljudska prava](#), stav 25, povezuje slobodnu političku komunikaciju sa izbornim pravima. [Preporuka Komiteta ministara Saveta Evrope CM/Rec\(2007\)15](#), II.1–2, preporučuje pravično, uravnoteženo i nepristrasno izveštavanje o kampanji.

¹⁰⁴ Stav 16. [Opšteg komentara br. 34](#) iz 2011. godine na član 19. Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima obavezuje države ugovornice da „garantuju nezavisnost i uređivačke slobode javnih medijskih servisa”. U stavu 8.10 [Rezolucije](#) Parlamentarne skupštine Saveta Evrope (PSSE) [2254](#) (2019) dalje se napominje da se „korišćenje javnih medijskih servisa radi promocije određene političke stranke ili kandidata mora okarakterisati kao nezakonita zloupotreba javnih sredstava”.

¹⁰⁵ Služba REM-a za nadzor i analizu je 30. septembra izvestila da su materijali iz kampanje Aleksandra Vučića emitovani na kanalima *RTS1*, *RTV*, *B92*, *Pink*, *Prva* i *K1* obuhvatali političku zloupotrebu dece, suprotno zakonu. Iako je Savet 7. oktobra jednoglasno pokrenuo postupke, nije uspeo da obezbedi većinu za izricanje mera nakon održanih saslušanja 14. oktobra.

¹⁰⁶ Do kraja kampanje, u registru prigovora REM-a bilo je [zavedeno](#) 95 prigovora, uključujući 30 podnetih protiv televizije *TV Informer*. REM je obavestio MPI ODIHR-a da je obustavio postupke po 11 prigovora i odbio da pokrene postupke u 13 drugih slučajeva. Zakon o elektronskim medijima nalaže da se postupak pokrene u roku od 48 časova od saznanja za činjenice koje ukazuju na verovatnu povredu u vezi sa kampanjom, da se konačna odluka donese i dostavi u roku od 72 časa od pokretanja postupka, kao i da se odluke o prigovorima i zapisnici sa sednica Saveta objave.

¹⁰⁷ U tačkama 3, 21. i 25. [Dodatka Preporuci Rec\(2000\)23 Komiteta ministara Saveta Evrope](#) poziva se na nezavisnost regulatora, ovlašćenja za postupanje po prigovorima i javno izveštavanje. [Preporuka CM/Rec\(2007\)15](#), I.7, podržava blagovremeno ostvarivanje zakonski dostupnih prava na odgovor ili ekvivalentnih pravnih lekova tokom kampanja.

sa obavezama prema OEBS-u, međunarodnim standardima i dobrom praksom u pogledu delotvornih pravnih lekova.¹⁰⁸ Mnogi sagovornici MPI ODIHR-a izrazili su zabrinutost u pogledu nezavisnosti sudstva, navodeći percepciju političkog uticaja i nedostatak poverenja u nepristrasnost sudskog odlučivanja.¹⁰⁹

Ustavni sud može odlučivati o izbornim sporovima koji nisu u nadležnosti drugih sudova i poništiti izbore u celini ili delimično u slučajevima kada nepravilnosti značajno utiču na rezultate. U skladu sa ranijom preporukom ODIHR-a i Venecijanske komisije, nedavnim izmenama i dopunama zakona uveden je rok od 20 dana u kome je Ustavni sud dužan da odluči o izbornim sporovima. Međutim, i dalje postoji nejasnoća u pogledu obima nadležnosti ovog suda i dostupnosti pravnih lekova.¹¹⁰

Republička izborna komisija (RIK) razmatrala je prigovore na javnim sednicama i blagovremeno objavljivala odgovarajuće odluke u svom onlajn registru, što je unapredilo transparentnost postupka rešavanja izbornih sporova. Međutim, uprkos obimnim raspravama na sednicama RIK-a, obrasci glasanja o suštinskim prigovorima u velikoj meri su pratili stranačku pripadnost.¹¹¹ Pre izbornog dana, RIK je odlučio o 27 prigovora, koji su se prvenstveno odnosili na proglašenje izbornih lista, prošireni sastav lokalnih izbornih komisija i glasanje u inostranstvu.¹¹² Osam prigovora je odbačeno iz procesnih razloga, uključujući pet zbog nedostatka aktivne legitimacije.¹¹³ Dva prigovora su usvojena.¹¹⁴ U odlukama koje se odnose na glasanje u inostranstvu, RIK je zauzela formalistički pristup bez razmatranja pojedinih suštinskih navoda i, nakon što je prigovore odbila kao neosnovane, nije postupila po službenoj dužnosti u okviru svog opšteg mandata radi omogućavanja ostvarivanja biračkog prava, što je u suprotnosti sa

¹⁰⁸ Posmatrači iz reda građana mogu podneti prigovor isključivo u vezi sa svojim pravom da posmatraju štampanje i primopredaju glasačkih listića. U stavu 5.10 [Dokumenata iz Kopenhagena OEBS-a iz 1990. godine](#) navodi se da svako mora imati delotvorno pravno sredstvo protiv upravnih odluka kako bi se garantovalo poštovanje osnovnih prava i obezbedio pravni integritet. Član 2. stav 3. tačka (a) ICCPR-a propisuje da „svako lice čija su prava ili slobode ovde priznate povređene ima pravo na delotvoran pravni lek”. Videti takođe Smernice II.3.3.3.f [Kodeksa dobre prakse u izbornim stvarima](#) Venecijanske komisije: „svi kandidati i svi birači upisani u odgovarajućoj izbornoj jedinici moraju imati pravo na podnošenje žalbe”. Vidi takođe sudsku praksu ESLJP iz 2010. godine u predmetu [Namat Alijev protiv Azerbejdžana \(Namat Aliyev v. Azerbaijan\)](#).

¹⁰⁹ Dugoročni posmatrači MPI ODIHR-a izvestili su o niskom nivou poverenja u pravosuđe među svojim sagovornicima. U svom [Izveštaju o vladavini prava za 2026. godinu](#), Evropska komisija je ukazala na nizak nivo opšteg poverenja u nezavisnost sudstva u opštoj javnosti.

¹¹⁰ Ustavni sud ostaje pri stavu da ne postupa kao trećestepeni sud i smatra svoju nadležnost supsidijarnom, odnosno da se ona primenjuje samo kada delotvorna sudska zaštita nije obezbeđena na drugi način.

¹¹¹ Na primer, u odlukama koje se odnose na prigovor u vezi sa glasanjem u inostranstvu, samo su članovi RIK-a imenovani na predlog opozicije glasali za usvajanje prigovora.

¹¹² Četiri prigovora odnosila su se na liste nacionalnih manjina, uz navode da su nosioci lista ili kandidati u javnosti prepoznatljivi kao aktivni članovi stranaka koje nisu stranke nacionalnih manjina, što prema izmenjenom zakonodavstvu onemogućava dobijanje statusa liste nacionalne manjine. Sedam prigovora osporavalo je proglašenje izborne liste „Aleksandar Vučić – Ujedinjena Srbija”, navodeći kao spornu upotrebu imena predsednika u nazivu liste i tvrdeći da je njegova povezanost sa izbornom listom nespojiva sa njegovom predsedničkom funkcijom.

¹¹³ RIK je odbacio dva prigovora u vezi sa statusom nacionalne manjine, utvrdivši da birači mogu osporavati odluke RIK-a samo u slučajevima kada je to izričito predviđeno zakonom. Takođe je odbacio prigovor na odluku RIK-a o određivanju biračkih mesta i dva zahteva za otvaranje biračkih mesta u inostranstvu na lokacijama sa više od 100 birača, utvrdivši da podnosioci prigovora nemaju aktivnu legitimaciju.

¹¹⁴ Kao rezultat toga, RIK je poništio svoju odluku o proglašenju izborne liste „Tate, ovo je za tebe – Petar Đurić” zbog nedovoljnog broja pravno valjanih potpisa podrške.

međunarodnim standardima i dobrim praksama.¹¹⁵ Upravni sud je primio 14 žalbi i potvrdio odluke RIK-a u svim predmetima osim u jednom koji je odbačen iz procesnih razloga.¹¹⁶ Sud je u većini predmeta u potpunosti prihvatio obrazloženje RIK-a, dok u pojedinim odlukama nije pružio suštinsku ocenu pitanja koja su podnosioci žalbi pokrenuli.¹¹⁷ Uprkos ranijim preporukama ODIHR-a, Sud nije održavao usmene rasprave, čime su ograničene mogućnosti podnosilaca žalbi da iznesu svoje argumente i da ti argumenti budu razmotreni na odgovarajući način.¹¹⁸

ASK odlučuje po prigovorima i može postupati po službenoj dužnosti, vodeći postupke na zatvorenim sednicama. Iako objavljuje odluke donete na osnovu Zakona o finansiranju političkih aktivnosti (ZFPA) i vodi opšte podatke o predmetima, Agencija ne objavljuje izvorne prigovore, što ograničava transparentnost. Tokom ove izborne kampanje, ASK-u je bilo potrebno između 3 i 35 dana da odluči o prigovorima, što je dovelo do kašnjenja i potencijalno ugrozilo delotvornost pravnog leka.¹¹⁹ Pre izbornog dana, ASK je odlučila o 18 predmeta koji su se odnosili na zloupotrebu javnih resursa, utvrdivši povrede zakona od strane SNS-a u šest predmeta, dok je ostale prigovore odbila kao neosnovane.¹²⁰ Nijedan prekršajni postupak nije pokrenut, niti postoji specifičan rok za njihovo pokretanje. Pojedinim odlukama ASK-a nedostajalo je adekvatno obrazloženje, dok je različito postupanje u naizgled sličnim predmetima izazvalo zabrinutost u pogledu doslednosti njenog odlučivanja.¹²¹

Prigovori u kojima se navodila zloupotreba javnih resursa od strane učesnika na izborima i zloupotreba javne funkcije od strane javnih funkcionera razmatrani su na osnovu ZFPA, a odnosne odluke su

¹¹⁵ U prigovorima kojima se tražilo otvaranje dodatnih biračkih mesta u inostranstvu, RIK je zaključila da ne postoji obaveza otvaranja biračkog mesta u svakom diplomatsko-konzularnom predstavništvu i zauzeo stav da se izuzetak koji dozvoljava otvaranje biračkih mesta sa manje od 100 birača primenjuje isključivo u Srbiji, čime je suzio zakonski izuzetak. Komisija se nije izjasnila o navodima koji se odnose na nedostatak informacija od strane Ministarstva spoljnih poslova i ostala je pri stavu da bi usvajanje prigovora zahtevalo poništavanje celokupne odluke, što bi onemogućilo traženu pravnu zaštitu. U drugom prigovoru kojim je osporavano jedinstveno vreme glasanja u svim zemljama (od 07:00 do 20:00 časova po srpskom vremenu), RIK je tvrdila da nije vezan ranije primenjivanom praksom i da je satnica u skladu sa zakonskim zahtevima, bez adekvatnog razmatranja zabrinutosti u pogledu praktičnog pristupa birača biračkim mestima. Stav 70 Ažurirane [kontrolne liste](#) za vladavinu prava Venecijanske komisije iz 2025. godine navodi da se obaveza obrazloženja odnosi i na upravne odluke.

¹¹⁶ U predmetu u kome je osporavan status nacionalne manjine liste „Rasim Ljajić – Ljudski (SDP-CDP)”, Upravni sud je presudio da se javno prepoznatljivo aktivno članstvo u stranci koja nije stranka nacionalne manjine mora ocenjivati na osnovu kontinuirane javne političke aktivnosti kojom se podržava ta stranka, kao što je učešće u njenim izbornim kampanjama.

¹¹⁷ Na primer, u žalbi koju je podnela „Studentska lista” navodeći da RIK nije na odgovarajući način izvršila svoju zakonsku nadležnost jer nije uzeo u obzir razlike u lokalnim vremenskim zonama, Sud je utvrdio da je RIK pravilno primenila relevantne odredbe, bez detaljnijeg obrazlaganja njihovog tumačenja. Sud se nije izjasnio o pitanju kako je RIK protumačila svoju nadležnost pri utvrđivanju broja biračkih mesta u inostranstvu u predmetu koji je podnela lista „Evropska Srbija”.

¹¹⁸ Upravni sud je obavestio posmatračku misiju ODIHR-a da javne rasprave smatra neizvodljivim zbog kratkih zakonskih rokova. U stavu 100. Izveštaja sa objašnjenjima uz [Kodeks dobre prakse u izbornim stvarima Venecijanske komisije](#) navodi se: „Postupak po žalbi treba da bude sudske prirode, u smislu da mora biti zagarantovano pravo podnosilaca žalbe na postupak u kome se saslušavaju obe strane”.

¹¹⁹ Rok od tri dana za odlučivanje o prigovorima na osnovu ZFPA počinje da teče tek od trenutka kada stranka o kojoj je reč potvrdi prijem obaveštenja.

¹²⁰ Utvrđene povrede odnosile su se na objave SNS-a na društvenim mrežama kojima su promovisani nedavna rekonstrukcija puta, opštinska kulturna manifestacija i otvaranje školskih objekata. ASK je odbila kao neosnovan prigovor u kome se navodila zloupotreba javnih resursa za izbornu promociju SNS-a, uključujući najavu ministra finansija od 7. septembra o novčanim isplata penzionerima i drugim kategorijama stanovništva.

¹²¹ U dva predmeta, ASK je utvrdila povrede ZFPA koje su se odnosile na objave SNS-a na društvenim mrežama sa fotografijama javno finansiranih infrastrukturnih radova ili objekata korišćenih za stranačku promociju. U drugom predmetu, Agencija nije utvrdila povredu jer je SNS preneo informacije koje su već bile dostupne na drugim mestima, bez ocene da li je njihovo naknadno korišćenje predstavljalo stranačku promociju. U još jednom predmetu, ASK je utvrdila da je SNS prekršio zakon korišćenjem fotografija snimljenih u javnoj ambulanti u Landolu za izbornu promociju. Po prigovorima u kojima se navodila upotreba vozila javnog preduzeća („Indija put”) za prevoz materijala iz kampanje, ASK je utvrdila da nema dovoljno dokaza o povredi zakona, oslanjajući se pretežno na izjave zainteresovanih strana.

objavljene. Istovremeno, navodi koji se odnose na pojedinačne javne funkcionere zahtevaju i odvojene postupke na osnovu ZSK-a; informacije o postupcima pokrenutim na osnovu ZSK-a nisu sistematski objavljivane. Javnosti su stavljene na uvid samo odluke kojima su izrečene mere javnim funkcionerima, čime je ograničena transparentnost i uvid javnosti u aktivnosti ASK-a na sprovođenju zakona.¹²²

DOMAĆI I MEĐUNARODNI POSMATRAČI

Nedavnim izmenama i dopunama zakona proširena su prava posmatrača iz reda građana, koji su uglavnom bili u mogućnosti da posmatraju izborni proces bez značajnih ograničenja.¹²³ Doprinoseći transparentnosti, nekoliko organizacija civilnog društva sprovelo je dugoročno posmatranje izbora na teritoriji cele zemlje i objavilo privremene izveštaje.¹²⁴

Domaći posmatrači suočili su se sa rastućim neprijateljstvom, pri čemu su političke ličnosti, uključujući visoke državne funkcionere, više puta dovodile u pitanje njihovu nezavisnost i optuživale ih da služe stranim interesima i teže promeni vlasti.¹²⁵ Takva retorika nosila je rizik od narušavanja poverenja javnosti u nezavisno posmatranje izbora i odvratanja od učešća u nadzoru nad izbornim procesom, što je u suprotnosti sa međunarodnim standardima koji domaće posmatrače štite kao branitelje ljudskih prava.¹²⁶

IZBORNI DAN

Izborni dan obeležilo je veliko učešće birača odražavajući posvećenost građana ostvarivanju svojih demokratskih prava. Ipak, narušili su ga izveštaji o nekoliko fizičkih napada, uključujući i napade na članove biračkih odbora, domaće posmatrače i novinare, što predstavlja razlog za ozbiljnu

¹²² ZSK predviđa rok od pet dana za odlučivanje o prigovorima koji se odnose na izbornu kampanju. U vezi sa ovim postupcima, ASK je izrekla 22 upozorenja javnim funkcionerima, između ostalog i zbog nepostupanja u skladu sa nedavno uvedenim obavezama razdvajanja službenih aktivnosti i aktivnosti u okviru kampanje na društvenim mrežama..

¹²³ Zakon predviđa postojanje domaćih i međunarodnih posmatrača tokom izbora, pri čemu domaći posmatrači imaju pravo na nesmetan pristup celokupnom izbornom procesu. RIK je akreditovala 26 grupa domaćih posmatrača sa 15.539 posmatrača, kao i 57 međunarodnih organizacija sa 637 posmatrača. Međunarodne organizacije obuhvatale su pojedine dobro uspostavljene, nezavisne organizacije koje su podržale [Deklaraciju o principima za međunarodno posmatranje izbora \(DoP\)](#), usvojenu pod okriljem Ujedinjenih nacija 2005. godine, ali i nekoliko grupa koje nisu podržale DoP i nemaju dokazano iskustvo u međunarodnom posmatranju izbora.

¹²⁴ Među njima su bili Centar za istraživanje, transparentnost i odgovornost (CRTA) i Centar za slobodne izbore i demokratiju (CeSID). Biro za društvena istraživanja (BIRODI) posmatrao je medijsko izveštavanje i podnosio prigovore REM-u, dok se Transparentnost Srbija fokusirala na zloupotrebu javnih resursa i finansiranje političkih kampanja, prijavljujući navodne nepravilnosti nadležnim nadzornim telima.

¹²⁵ Dana 4. oktobra, g. Vučić [je rekao](#), odnoseći se na CRTA-u: „Oni su deo obojene revolucije i kreatori laži o zvučnom topu. Njih plaćaju EU i druge evropske vlade”. Istog dana, vršilac dužnosti predsednika Ana Brnabić [napisala je](#) na mreži X: „Pozivam građane Srbije da više ne slušaju mišljenja, ocene ili direktive CRTA-e, jer su više puta pokazali da im je jedini cilj promena vlasti, bez obzira na volju naroda”. Dana 6. oktobra, g. Vučić [je rekao](#): „Neko spolja je upumpao ogroman novac... da bi podgrejao atmosferu”

¹²⁶ Stav 12(2) [Deklaracije UN o braniteljima ljudskih prava iz 1998. godine](#) navodi da će „Država preduzeti sve potrebne mere kako bi nadležni organi obezbedili zaštitu (...) od bilo kakvog nasilja, pretnji, odmazde, faktičke ili pravne neopravdane diskriminacije, pritiska ili bilo kog drugog samovoljnog postupka koji je posledica zakonitog ostvarivanja prava...”. Specijalni izveštaji UN-a istakli su ključnu ulogu izbornih posmatrača kao branitelja ljudskih prava u izjavama objavljenim [u oktobru 2022.](#) i [aprilu 2024. godine](#). U stavu 104. svog [Izveštaja o izbornim posmatračima kao braniteljima ljudskih prava](#), Venecijanska komisija je zaključila da „države imaju osnovnu dužnost da zaštite pojedince, uključujući branitelje ljudskih prava, pod svojom nadležnošću, bez obzira na to da li su povrede učinili državni ili nedržavni akteri, i bez obzira na to da li su ti posmatrači domaći ili međunarodni”..

zabrinutost.¹²⁷ Iako je zakonski propisana izborna tišina u trajanju od 48 časova poštovana u tradicionalnim medijima, pojedini učesnici izbora nastavili su kampanju na društvenim mrežama, uključujući i na sam dan izbora. Prijavljeni procenat izlaznosti dostigao je oko 69 odsto, pri čemu su birači u zemlji i inostranstvu od ranog jutra čekali u redovima ispred biračkih mesta. RIK je objavljivala podatke o izlaznosti tokom dana, sve do 18:00 časova. Zatim je od 21:30 časova počela sa objavljivanjem preliminarne rezultata izbora i skeniranih zapisnika o radu biračkih odbora do nivoa biračkog mesta, što je doprineo transparentnosti.¹²⁸ Aleksandar Vučić je priznao poraz u roku od nekoliko sati od zatvaranja biračkih mesta.

Na dan izbora, podaci oko 6,7 miliona birača sa 8.271 biračkog mesta procureli su na internetu, čime je omogućeno pretraživanje po imenu, prezimenu, imenu roditelja, biračkom mestu i opštini birača, što je izazvalo ozbiljnu zabrinutost u pogledu zaštite privatnosti podataka o ličnosti.

Žene su bile dobro zastupljene kao članice komisija na biračkim mestima koja je posmatrala MMPI; činile su 49 odsto članova biračkih odbora, ali su predsedavale u samo 39 odsto posmatranih biračkih odbora. Nažalost, oko 61 odsto biračkih mesta na kojima je posmatrano glasanje nije obezbeđivalo samostalan pristup biračima sa telesnim invaliditetom, dok u 20 odsto unutrašnji raspored nije bio prilagođen ovim biračima.

Jedna trećina posmatranih biračkih mesta otvorena je sa neznatnim kašnjenjem. MMPI je negativno ocenila postupak otvaranja na 20 od 146 posmatrana biračka mesta, skrećući pažnju na ograničenja rada posmatrača (6 slučajeva), nedostatak jasnog uvida u sprovođenje procedura (19 slučajeva), prisustvo neovlašćenih lica (5) i mešanje u rad biračkog odbora (8). Iako su se procedure uglavnom poštovale, glasačke kutije nisu bile pravilno zapečaćene na 14 biračkih mesta. U većem broju incidenata, posebno prilikom otvaranja biračkih mesta, posmatračima MMPI-a je najpre bio onemogućen pristup biračkim mestima jer se njihova imena nisu nalazila na odštampanom spisku akreditovanih posmatrača.

Posmatrači MMPI-a su pozitivno ocenili glasanje na 96 odsto od posmatranih 1.485 biračkih mesta. Međutim, suprotno propisanim izbornim procedurama, na skoro polovini posmatranih biračkih mesta članovi biračkih odbora nisu dosledno informisali birače o procesu glasanja i njihovom pravu na tajnost glasanja. Na 5 odsto posmatranih biračkih mesta MMPI je zabeležila da proces nije protekao neometano, uglavnom zbog loše organizacije, neadekvatnog rasporeda i prevelike gužve. Domaći posmatrači bili su prisutni na nešto više od polovine posmatranih biračkih mesta, što je doprinelo transparentnosti.¹²⁹

Negativne ocene su uglavnom pripisane prevelikoj gužvi na 7 odsto posmatranih biračkih mesta, tenzijama unutar i ispred prostorija za glasanje u 4, odnosno 3 odsto posmatranih biračkih mesta, kao i činjenici da birači nisu uvek popunjavali svoje glasačke listiće u tajnosti u 15 odsto posmatranih slučajeva. Pored toga, MMPI je uočila nedoslednu praksu u pogledu upotrebe zavesa na kabinama za glasanje. Značajni proceduralni nedostaci koje je MMPI uočila obuhvatali su grupno ili porodično glasanje na 7 odsto posećenih biračkih mesta, kao i slučajeve fotografisanja glasačkih listića od strane

¹²⁷ Među prijavljenim incidentima, sekretarka Izborne komisije gradske opštine Voždovac obavestila je dugoročne posmatračke MPI ODIHR-a da ju je pretukla grupa građana dok je pokušavala da reši problem u vezi sa oštećenom glasačkom kutijom na jednom biračkom mestu; mediji su, između ostalog, izvestili da je u Doljevcu (Prokuplje) oko 30 osoba napalo pojedince unutar biračkog mesta; članovi proširenog sastava biračkih odbora sa „Studentske liste” napadnuti su u Pančevu i Vražogrnima (Aleksandrovcu); dok su posmatrači napadnuti u Beogradu i na Zvezdari. Ministarstvo unutrašnjih poslova prijavilo je napade na policijske službenike ispred prostorija SNS-a u Lazarevcu. Takođe je prijavljeno nekoliko fizičkih napada na novinare u Beogradu, na Bežanijskoj kosi, u Nišu i Pavlovcu kod Vranja.

¹²⁸ Internet prezentacija RIK-a bila je privremeno nedostupna nakon zatvaranja biračkih mesta.

¹²⁹ Pored CRTA-e i CeSID-a, posmatrači IEOM-a zabeležili su prisustvo domaćih posmatrača iz organizacija Kreni-Promeni i IT Blokada. Takođe je primećeno prisustvo posmatrača iz organizacija kao što su Građani na Straži, *Zapis, Mreža za monitoring izbora, Mreža Posmatrača, Mreža Mladih Srbije, Čuvari Pobede, Narodna Volja, MiM, Erudita, BIRODI, Budni i Nova Generacija*.

birača u 4 odsto posmatranih slučajeva. Posebno zabrinjava i to što je MMPI zabeležila znake pritiska ili zastrašivanja ispred biračkih mesta u 2 odsto slučajeva. Službene primedbe u zapisnicima o radu biračkih odbora ili prigovori podneti su na više od 100 biračkih mesta koja je posmatrala MMPI tokom izbornog dana.

MMPI je pozitivno ocenila prebrojavanje glasova na 124 od 133 posmatrana biračka mesta. Negativne ocene su uglavnom bile posledica proceduralnih grešaka i propusta, kao i slučajeva tenzija unutar biračkog mesta. Nedostaci su obuhvatali neprebrojavanje potpisa birača pre otvaranja glasačkih kutija u 19 slučajeva, neubacivanje glasačkih listića za glasanje van biračkog mesta (putem mobilnog tima) u glasačke kutije od strane biračkih odbora u 9 slučajeva, kao i nedosledno utvrđivanje važećih i nevažećih glasačkih listića u 6 slučajeva. Poteškoće u usaglašavanju rezultata u zapisnicima zabeležene su u 6 slučajeva. MMPI je uočila 8 slučajeva u kojima izborni materijal nije bio pravilno zapakovan i zapečaćen po završetku brojanja. Zabeleženi su i pojedini nedostaci u pogledu transparentnosti procesa brojanja; u 16 posmatranih slučajeva, zapisnici o radu biračkog odbora nisu bili istaknuti na ulazu u biračko mesto kako je propisano, a u 9 slučajeva prisutni na biračkim mestima imali su poteškoća da vide kako su birači glasali na listićima tokom brojanja.

Proces obrade i sumiranja rezultata ocenjen je pozitivno u svim osim u 3 od 113 posmatranih lokalnih izbornih komisija. Prevelika gužva prijavljena je u 11 slučajeva, dok su tenzije unutar ili ispred prostorija uočene u 16 LIK-ova. Neslaganja u zapisnicima o radu BO zabeležena su u 27 slučajeva, a u 5 LIK-ova posmatrači MMPI-a su negativno ocenili postupak prijema zapisnika biračkih odbora. Prigovori su registrovani u 7 posmatranih LIK-ova.

***Engleska verzija ovog izveštaja je jedini zvanični dokument.
Dostupan je nezvanični prevod na srpskom jeziku.***

INFORMACIJE O MISIJI I IZRAZI ZAHVALNOSTI

Beograd, 26. oktobar 2026. godine – Ovi Preliminarni nalazi i zaključci rezultat su zajedničkog nastojanja Kancelarije OEBS-a za demokratske institucije i ljudska prava (ODIHR), Parlamentarne skupštine OEBS-a (PS OEBS), Parlamentarne skupštine Saveta Evrope (PSSE) i Evropskog parlamenta (EP). Procena je izvršena kako bi se utvrdilo da li su izbori bili u skladu sa obavezama prema OEBS-u i drugim međunarodnim obavezama i standardima za demokratske izbore, kao i sa nacionalnim zakonodavstvom.

Gospodin Žil Bom (Gilles Baum, Luksemburg) imenovan je od strane predsedavajućeg u OEBS-u za specijalnog koordinatora i vođu kratkoročne posmatračke misije OEBS-a. Gospođa Federika Onori (Federica Onori, Italija) bila je na čelu delegacije PS OEBS-a, gospodin Pjero Fasino (Piero Fassino, Italija) predvodio je delegaciju PS SE, a gospodin Andreas Šider (Andreas Schieder, Austrija) delegaciju EP-a. Gospodin Oven Merfi (Eoghan Murphy) je šef Posmatračke misije za izbore ODIHR-a (MPI), koja je raspoređena od 15. septembra.

Svaka od institucija koje učestvuju u ovoj Međunarodnoj misiji za posmatranje izbora (MMPI) podržala je Deklaraciju o principima za međunarodno posmatranje izbora iz 2005. godine. Ovi Preliminarni nalazi i zaključci daju se pre završetka izbornog procesa. Konačna procena izbora zavisiće, delimično, od sprovođenja preostalih faza izbornog procesa, uključujući brojanje, sumiranje i obrade rezultata i objavljivanja rezultata, kao i rešavanje eventualnih prigovora ili žalbi nakon izbornog dana. ODIHR će objaviti sveobuhvatni konačni izveštaj, koji će sadržati i preporuke za potencijalna unapređenja, oko osam nedelja nakon završetka izbornog procesa. PS OEBS-a predstaviće svoj izveštaj na narednom zasedanju u januaru. PSSE će predstaviti svoj izveštaj na januarskom zasedanju 2027. godine. EP će predstaviti izveštaj na jednom od predstojećih sastanaka Odbora za spoljne poslove Evropskog parlamenta..

MPI ODIHR-a obuhvata 14 eksperata u glavnom gradu i 30 dugoročnih posmatrača raspoređenih širom zemlje. Na dan izbora raspoređeno je 388 posmatrača iz 39 zemalja, uključujući 30 dugoročnih i 237 kratkoročnih posmatrača koje je rasporedio ODIHR, kao i delegaciju PS OEBS-a od 71 članova, delegaciju PSSE od 20 članova i delegaciju Evropskog parlamenta od 16 članova. Otvaranje je posmatrano na 146 biračkih mesta, a glasanje na 1.485 biračkih mesta širom zemlje. Brojanje je posmatrano na 133 biračkih mesta, a sumiranje i obrada rezultata u 113 lokalnih izbornih komisija.

Posmatrači žele da zahvale nadležnim organima na pozivu da posmatraju izbore, kao i Republičkoj izbornoj komisiji i Ministarstvu spoljnih poslova Republike Srbije na pruženoj pomoći. Oni takođe izražavaju zahvalnost drugim državnim institucijama, političkim strankama, organizacijama civilnog društva i predstavnicima međunarodne zajednice na saradnji.

Za više informacija, molimo vas da kontaktirate:

- Ovena Marfija (*Eoghan Murphy*), šefa MPI ODIHR-a, u Beogradu (+381 61 209 4293);
- Tomasa Rajmera (*Thomas Rymer*), portparola ODIHR-a (+48 609 522 266), ili Martinu Barker-Ciganikovu (*Martina Barker-Ciganikova*), savetnicu ODIHR-a za izbore, u Varšavi (+48 695 654 060);
- Anu Di Domeniko (*Anna Di Domenico*), službenicu za komunikacije i štampu PS OEBS-a (+45 60108380);
- Silviju Afolder (*Sylvie Affholder*), šeficu Odseka za izbore PS SE (+33 7 60 19 75 05);
- Kristinu Kastanjoli (*Cristina Castagnoli*), vođu tima, šefica jedinice za posmatranje izbora (+32 470 88 08 72) ili Rafaelu Luize (*Raffaele Luise*), administratorku, Evropski parlament (+32 470 95 22 79).

Adresa MPI ODIHR-a:

Vračar Business Center, 3. sprat
Makenzijeva 37/3, 11000 Beograd, Srbija